Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1994 ФЕВРАЛЬ 22
Хабарай эхин бар
Нарын 11
ВТОРНИК
Гарагай 3
№ 35 (18877)
Газетын сэн захилай 2 түх.
Хэлсээтэ сэн

Редакторай булан

ҺУРАХА, ҺУРАХА, ӨӨ ДАХИН ҺУРАХА...»

2

Гэхэтэй хамта хаа-хаанагүй юумэн хуу муу гэхэ аргагүй байнамнай эли. Жэшээ болгон дурдахада, Хэжэнгын дунда интернат һургуулида һая яаха-даа, олон һонин юумэ хараабди. Энэ һургуулида хэдэн жэл соо туршалга хэгдэнэ. Тиихэдээ һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ национальна амыслаал, ами оруулха һэдэлгэ хэгдэнэ, һурагшадые хүдөөгэй ажалда дадхааха, һургаха, шадабари олгохо талаар горитой хүдэлмэри яаруулагдана.

Һургуулинигаа материально-техническэ үндэһэ һуурини ехээр хубилаагүй, үлүү гарама һайн бэшэ байгаашье һаань, багшанарай, хангалгын албанай коллективэй оролдолго, эрмэлзэлэй ашаар һуралсалай-хүмүүжүүлгын үндэр ашаг үрэ хангахада нүлөөлхэ, туһалха талаар схэ юумэн хэгдэһэн байха юм.

Юрэнхы дээрэнь хэлэхэдэ, һургуулинуудай материально-техническэ үндэһэ һуурида һайн тээшээ хубилалтануд балай болоогүй байха юм. Онсолходо, 1993—1994 онуудай һуралсалай жэлдэ шэнэ 9 һургуулиин ашаглалгада оруулагдаашье һаань, хоёрдохи, гурбадахи халаанда һурадаг һурагшадай тоо ороидоо нэгэ мянган хүнөөр үсөөн болоһон байна. Тиигэжэ байгша һуралсалай жэлдэ 44 мянган үхибүүд хоёрдохи болон гурбадахи халаанда һуража байна бшуу.

Энэ толхоролтой. Юуб гэхэдэ, үхибүүдые үдын хойно эсэтэрнь; харанхы болотор һургахаяа болихо гээд зорилгын табигдаһаар олон жэл үнгэрбэ. Теэд республикын һурагшадай 44 мянганиинь харанхы болошоһон хойно гэртээ харина, һуралсалай хүмүүжүүлгынь ашаг үрэ эли бодоор доошолно. Илангаяа ехэ тосхонуудта, посёлогуудта, хотонуудта, үйлсэдэ гэмтэ яадал гаргалгын олошоржо байһаниинь баһал өөрын нүлөөтэй, удха шанартай юм аабза.

Урдань үхибүүд һургуулидаа үлэдэг, эндээ амардат, гэрэйнгээ даабари дүүргэдэг, түрэлхидэйнгөө ажалһаа ерэтэр харуубан доро байдаг һааб даа. Иимэ тусхай бүлэгүүд ёһо гуримай эрилтээр хаа-хаанагүй эмхидхэгдэдэг байһаниинь хойшоо гаража байна хэбэртэй. Энэ баһал голхорол түрүүлнэ.

Хараад үзэхэдэ, иимэ бүлэгүүдтэ 1—9-дэхи классуудай оройдоо 16,2 процентнь ябадаг байха юм. 1992—1993 онуудай һуралсалай жэлдэ 1—9-дэхи классуудай шабинарай 20,2 процентнь үдын хойношье һургуулидаа харуубан доро байдаг һэн. Иихэдээ улам олон һурагшад ямаршье харуубагүй, өөрыгөө мэдээд ябана гээшэ гү? Илангаяа эхин классуудай һурагшад муу нүлөөндэ орожо болохо гэжэ һанахада, һанаа зоборитой байнал даа.

Олон һургуулинууд заһабарилагдаахаар болоһоор үнинэй. Хажуугаарнь хуушан, хүйтэн, муугаар дулаасуулагдаһан һургуулинууд олон бшуу. Жэшээлхэдэ, юрэнхы эрдэмэй бүхы һургуулинуудай 47 процентнь капитальнаар заһабарилагдахаар болоһой, 12 процентнь аварийна байдалда оронхой, 24 процентнь үдыг талаараа болбосон түхэлтэй, бүхы юумээр гүйсэд хангагданхай.

Дээрэ дурсагдаһан баримтануудһаа уламжалан, бодоод үзэхэдэ, эрдэм һуралсалай һалбарида ушарһан уналгын үзэгдэлнүүд саашадаа гүнзэтырлэ, тогтонижоһон, улам саашаа үргэлжэлһэн шэнжэтэй болоно. Тиихэдээ эрдэм һуралсалай эгээл һула, уналгын боложо байһаниие харуулһан зүйл хадаа материально-техническэ үндэһэ һуурин гүн ааб даа. Мүнгэнэй багаһаа, олдоогүйөө боложо, иимэ юумэн ушараа.

Тиимэһээ һургуулинуудта мүнгэнэй талаар туһалхын тулада ондоо арга замуудые бэдэрхэ хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Аймагуудай, хотонуудай, нютагуудай, тосхон болон посёлогуудай захиргаануд, предприятинуудай, элдэб янзын эмхинүүдэй коллективүүд энэ талаар туһалха байгаа. Эрдэм һуралсалай таһагууд, Эрдэм һуралсалай министерство тус хэрэг эмхидхэхэ, зарлан шууд, үсэд нэтэрүү хүдэлмэри ябуулха ёһотой юм ааб даа.

Заочноор, үдэшэндөө һураха дуратайшуулда туһалха, бэе махабадайнгаа талаар ямар нэгэ дутагдалтай, үлбэр үбшэн үхибүүдэй һуралсалай-хүмүүжүүлгын хэрэгтэ анхарха гээшэ баһал шухала гээд эдэ тэмдэглэлнүүдэйшээ түгэхэлдэ онсолобд.

Иигээд харахада, В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые ондоошоор ойлгохо гэрэгтэй болоно гээшэ аабсаби? Тиимэл хаш. «Һураха, һураха, үшоо дахин һураха...» Оун гэжэ һанэнабта?

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Буряад Республикын Верховно Соведэй арбан табадахи сесси

Буряад Республикын Верховно Соведэй арбан табадахи сесси хоёр долоон хоног соо забһарлал хэһэнэй удаа үсэгэлдэр, февралиин 21-дэ хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлбэ. Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **Л. В. Потапов** сесси нээгээ. Тэрэ арадай депутадуудай журам һайжаруулха тухай оролто үгэ хэлэһэн байна.

Кабанскын, Хяагтын болон бусад районуудай хэдэ хэдэн депутадууд һүүлэй хоёр—гурбан сессидэ ямаршье шалтагаангүйгөөр хабаадаагүй гэжэ шүүмжэлбэ. Буряад Республикын Министнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэй орлогшо **Е. М. Егоров** үгэ абажа, үмсэлэлгэ тухай асуудал сесси дээрэ хэзээ хаража үзэгдэхэб гэжэ асууба. Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Л. В. Потапов харюу үгэхэдөө, тус асуудал арбан табадахи сесси дээрэ харагдажа үзэгдэхэ гэзд найдуулба.

Республикын Верховно Соведэй арбан табадахи сессиин түрүүшын хубида Буряад Республикын шэнэ Конституциин 83-дахи статьяа хаража үзэгдэһэн байгаа. Тиимэһээ арадай депутадууд Россин Федерацийн Конституционно комиссиин гэшүүн байһан **С. Н. Вулдаевай** хүтэлбэри доро 86-дахи статья зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

Тус статьяда арадай депутадууд **И. Т. Павлов, В. С. Бэрнсов** гэгшэд хубилалтануд ба нэмэлтэнүүдые оруулха гэжэ дурадхаһан байгаа. Тэдэнэй оруулһан дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ арадай депутадууд **Г. К. Языков, А. Ф. Покацкий, П. Г. Зильберман,** республикын Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ **А. О. Хориноев** хабаадаба.

Саашадаа Конституциин статьянууд харагдажа үргэлжэлөө. Гэбэшье табадахи бүлэгэй нэрые ондоо болгохо гэһэн дурадхал арадай депутат **О. Б. Хомутов** оруулһан байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, «Гүрэнэй Суглаан—республикын Арадай Хурал» гэжэ бэшэхэ гээд тэрэ һанамжалһан байгаа бшуу.

Арадай депутадуудай олоной дуугаар «Арадай Хурал» гэһэн нэрые орхихо гэжэ шийдэбэ. Удаадахи статьянуудые зүбшэн хэлсэхэ үедэ Буряад Республикын Правительство хэнэй урда тоосохо ёһотойб гэһэн асуудалаар арадай депутадууд ондо ондоо һанамжатай байба.

Буряад Республикын шэнэ Конституциин проектые зүбшэн хэлсэхэнээ, баталан абахаһаа гадна, Буряад Республикын Президентын һунгалтын болзор тодоруулха тухай (элидхэлшэ — Буряад Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **Л. В. Потапов**), Буряад Республикын Арадай Хуралай һунгалтын болзор тодоруулха тухай (элидхэлшэ—Буряад Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **Л. В. Потапов**), нютагай оеһэдөо оеһэдыгоо хүтэлбэрилхэ зургаануудай һунгалтын болзор тодоруулха тухай (элидхэлшэ—республикын Верховно Соведэй комитедэй түрүүлэгшэ **Н. П. Быков**), элдэб асуудалнууд, тэрэ тоодо үерэй хойшолонгуудые үсадхаха хэрэгтэ республикада үгтэнэн мүнгэй соорине яажа гаргашалһан тухай асуудалаар Буряад Республикын Верховно Соведэй депутадуудай комиссиин хүдэлмэриин дүнгүүд тухай мэдээсэл (элидхэлшэ—арадай депутат **А. В. Титов**) асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэр хараалагдана.

Мүноодэр сесси хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлээ.

ШЭНЭ ЦЕХ НЭЭГДЭЭ

Һаяхан Гурулево тосхондо мяханай колбаса гаргаха шэнэ цех хүдэлгэгдэнэ.

Афганистанай дайнда хабаадалсаһан сэрэгшэдэй үүсхэлээр «Дукан» фирмэ ороной оборонын промышленностиин нэгэ заводто тэрэ цехэй оньһон түхеэрэлгэнүүдые захижа бүтээлгэһэн байна. Тэрэнь үнгэрэгшэ намартаа асарагдажа тодхогдоод, хүдэлгэгдэхөөр бэлэн болгогдоо һэн.

— Энэ цехтэ оройдоол гурбан хүн хүдэлжэ, халаан соо 200 килограмм элдэб янзын колбаса буйлуулан гаргаха юм. Жэшээнь, юрын нойтон колбасаһаа эхилээд, сосиска, шанаһан, бага сонгоогдоһон, хатаагдамал колбаса хүрэтэр буйлуулха байнабди. Цех өөрын томо холодильнигтай, — гэжэ фирмын түлөөлэгшэ, цехэй начальник Александр Раетегаев хөөрэнэ.

Колбаса болгохо мяха эндэхи дүтэ шадарай ажахынуудһаа, зоной хубиин ажахынуудһаа худалдажа абана.

Н. ЮРЧИК.

Прибайкалиин аймаг.

Акционернэ «Улан-Удэтрансстрой» бүлгэмэй 834-дэхи мостопоезддо долоон барилгаша бригадануд бин юм. Тэдээн соогоо эгээл томо штукатур-малярнуудай бригадые Галина Ивановна Маслова хүтэлбэрилнэ. Тэрэ нэгэл газартаа гуша гаран жэл хүдэлжэ коллектив соогоо хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир, Буряад Республикын арадай депутат Г. Маслова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАЙРЫН ГЭРНҮҮД ТОЛЛОГДОНО

2000 он хүрэтэр айл бүхэниие байратай болгохо гэһэн тогтоол СССР-эй Министнүүдэй Совет хүбилган шэнэдхэлгын эхилжэ байхада гү, али 1987 ондо баталан абаа бэлэй. Тэрэ гэһээр яһала саг ошобо гээшэ ааб даа. СССР гүрэнэй һалажа һандархада, энэ тогтоол мартагдаһан хэбэртэй агша. Түрүүшын жэлнүүдтэ гэхэ гү, али 1937-89 онуудта энэ тогтоолой ёһоор мүнгэн һомологдодог, байрын гэрнүүд яһала баригдадаг байгаа.

Жэшээнь, Северобайкальск хотодо жэл бүри 35—37 мянган дүрбэлжэн метр байра ашаглалгада тушаагдадаг болоод байна һэн. Северобайкальск хотын захиргаан, промышленна предприятинууд, акционернэ нэгэдэлнүүд, барилгын организацинууд байрын гэрнүүдые бариха хэрэгтэ бага бэшэ анхарал хандуулна. Үнгэрһэн жэл Северобайкальск хотодо 270 бүлэ халуун ууралтай дулаан, зохид, шэнэ байрада түбхинэбэ.

Северобайкальскын түмэр замай отделениин, «ЛенинградБАМстрой», «Нижнеангарсктранссстрой» болон бусад акционернэ нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилгэшэд ажалшадаа дулаан зохид байратай болгохо гэжэ яһалал оролдоно. Үнгэрһэн жэл түмэр замшадай 120 бүлэ айл шэнэ байрада түбхиноо. «ЛенинградБАМстрой» гэжэ барилгын акционернэ нэгэдэлэй 60 бүлэ айл байратай болоһон байха юм.

Северобайкальск хотын захиргаан байгша ондо 300 бүлэ айлые шэнэ байратай болгохоор түсэб зохёогоод, бэелүүлжэ байна. 110 байратай хоёр шулуун гэрэй барилга түлэг дундаа.

— Жэлэй һүүл багта энэ хоёр гэр ашаглалгада тушаагдаха юм. Мүнгэн зөөри, барилгын материал бии. Мүн тиигэхэдэ 200 үхибүүдэй һураха хүгжэмэй һургуулиин гурбан дабхар байшан ашаглалгада тушаахабди. Барилгашадай оролдолго шадабариһаа, үүсхэлээ хамаг юумэн дулдыдаха,— гэжэ Северобайкальск хотын захиргаанай социально-экономическа таһагай начальник В. А. Волков хэлэнэ.—

— Северобайкальск хотодо байрын гэрнүүд баригдажа байһаар.

С. АКИМОВА.

СЭНГҮҮДЭЙНЬ ГАШУУХАНШЬЕ ҺАА

Түмэр замаархинһаа дутахагүй гэжэ бодоһондол, Аэрофлоднай январиин 15-һаа утын замай самоледуудаар ябаха сэнгые 2,5 дахинаар ехэ болгобо.

Олонхи авиакомпанинууд болон отрядууд шэнэ жэлһээ сэнгүүдээ 1,5 дахинаар дээшэлүүлээ һэмнай. Мүнөө Москваһаа Хабаровск хүрэтэр нинджэхын тулада 235 мянгаар билет абаха бологдоо, Якутск хүрэтэр билет 300 мянгата.

Яхад (Саха) Республикада ажаһуугшад бусад ондоо рейсэй самоледуудта мүн лэ ехэ мүнгэнэй билет абадаг болобо: Владивосток хүрэтэр 213 мянган, Новосибирск хүрэтэр 135 мянган түхэриг түлэхэнь, иимэ ехэ сэнгүүдэй тогтоогдоһодор пассажирнуудай тоо эрид хоробо. Үнгэрхэдөө Красноярскын болон Новосибирскын авиакомпанинууд Якутск хүрэтэр нинидэлгые болюулха туша асуудал табяа. Эдэ рейсэй самоледуудта биледдүүдые уридшалан худалдаха гурим болюулагдаад байна.

Манай корр.

Тслилогдоогүй бэшэгэй мүрөөр

«Толон» ямаршье һараһаа...

«Хүндэтэ «Буряад үнэн»! Тэрэ оной ноябриин нэгэ номер соо «Толон» газетэ (Агын) захнхада болохо гэжэ бэшээ һэнта.Теэд сахиха гэһэмни, манай Хоридо иимэ захил абанагүйбди гэжэ хэлээ.

Теэд «Толон» хайшан гэжэ абажа уншаха гээшэбибди, хэлэжэ үгыт даа. Али Ага руунь бэшэхэ ёһотой гүб? Буряад соомнай энэ газетэ абтадаггүй юм гү?» гэһэн бэшэг Хори һуурида ажаһуудаг В. Бальжинимаева редакцида эльгээбэ.

«Толон газетын саг соогоо ерэдэггүй тушаа гомдолнууд хаа-яа ородог. Зүгөөр **«энэ газетэдэ захил абанагүйбди»** гэһэн харюу түрүүшынхеэ дуулабабди. Тиимэһээ республикынгаа редакционно-сопосхолой захил абалгын агентствэдэ (хуушаараа «Роспечать») хандабабди. Тиихэдэмнай тус эмхиин захил хэлгын таһагай мэргэжэлтэ **А. К. Козулина** манда иигэжэ харюусаба:

— Буряад Республикын район бүхэнэй хэлхеэ холбооной почтын таһагуудта «Толон» газетэдэ захил заабол абадаг байха тушаань сахилгаан мэдээсэл үгтэнэн юм. Тиимэһээ районуудай хэлхеэ холбооной таһагууд жэлэй ямаршье һараһаа илгаатүй «Толон» газетэдэшье захил абаха ёһотой. Тус газетын индекс 54791, захилайнь нэгэ нарын сэн 117 түхэриг.

ХҮНДЭТЭ В. БАЛЬЖИНИМАЕВА! Эдэ үдэрнүүдтэ ошожо, «Толондо» захил хэхыетнай дурадханабди. Тиигэбэл, март һараһаа абажа үрдихэдөө болохот. Энэ оорһөөтнай дулдыдаха.

Хэрбээ нютагайтнай почтын тэрэл хүдэлмэрилэгшын гү, али тэрээндэл адли хэн нэгэнэй баһал «Толондо» захил абанагүйбди» гэхэ болоо һаань, энэ газетыемнай абаад, Хорини хэлхеэ холбооной почтын таһагай дарга **Валентина Иннокентьевна Разуваевада** ороройгты.

Телефониинь 22-2-09.

В. ТОКТОХОЕВА,
редакциин олониитын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй таһагые даагша.

ИТАР-ТАСС
һүүлэй мэдээсэл

ГҮРЭНЭЙ ТОЛГОЙЛОГШЫН ХЭБЛЭЛЭЙ АЛБАНАЙ МЭДЭЭСЭЛ

МОСКВА. Россин Федерацийн Президентын дэргэдэхи ниитын палата тухай захиралта Борис Ельцин гаргаа һэн. Тус документтэй зохилдуулагдан, «Конституционно зүблөөнэй ниитын палатын үндэһэ һуури дээрэ» тэрэ байгуулагдаха болоно.

Россин Федерацийн гүйсэдхэхы засагай федеральна зургааануудай ба ниитын нэгэдэлнүүдэй хоорондо харилсаа хангахын, олониитын һанамжые хараада абан, социальна ба политическэ асуудалнуудаар Россин Федерацийн Президентын ба Россин правительствын шийдхэбэринүүдые бэлдэхын тулада Россин Федерацийн Президентын дэргэдэхи ниитын палата байгуулагдана гээд гүрэнэй толгойлогшын хэблэлэй албанай мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ.

УҺИЛГЫЕНЬ ХҮЛЕЭН АБАБА

МОСКВА. Мүнөө жэлдэ албанай хэрэгээр Росси ерэхыень урижа, Великобританиин ба Хойто Ирландиин үндэр дээдэ түрэлтэ хоёр дугаар хатан Елизаветэдэ Борис Ельцинэй эльгээһэн урилгань хүлеэн абтаа. Россин Федерацийн Президентын хэблэлэй албан энээн тухай мэдээсэбэ.

ЭНЭ ДОЛООН ХОНОГОЙ ГОЛ ҮИЛЭ ХЭРЭГ

МОСКВА. Федеральна Суглаанда Россин Федерацийн Президентын элидхэл эльгээлгэ энэ долоон хоногой гол үйлэ хэрэг болохо. Февралиин 24-дэ парламентын хоёр палатын хамтын заседани дээрэ Президент үгэ хэлэхээр хүлеэгдэнэ. Удаадахи пятницын үдэртэ правительствын үргэн заседани дээрэшье Президент үгэ хэлэхэ гээд тухайлагдана. Энээнэй һүүлдэ Россин правительствын премьер албанай хэрэгээр Финляндиин ошохо түсэбтэй.

ТҮМЭР ЗАМАЙ ТРАНСПОРТЫН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭЙ ЗҮБЛӨӨ ҮНГЭРГЭБЭ

МОСКВА. Арадай ажахын эгээл шухала һалбаринуудые, тэрэ тоодо ороной транспортые гүрэнэй зүгһөө дэмжэхэ арга замуудые правительство бэдэрхэ юм. Росси түмэр замай транспортын хүтэлбэрилэгшэдтэй, түмэр замай начальнигуудтай үнгэргэгдэһэн зүблөөн дээрэ Россин Федерацийн правительствын түрүүлэгшэ Виктор Черномырдин энээн тухай мэдүүлээ һэн. Түмэр замшадта гүрэнэй зүгһөө дэмжэлтэ үзүүлхэ хүдэлмэрине яажа зүбөөр эмхидхэхэб гэжэ правительство бодожо үзэхэ юм гээд премьер тэмдэглээ һэн.

Россин Федерацийн зам харилсаанай министр Геннадий Фадеев зүблөөн дээрэ һалбариин хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгөө. 1993 ондо түмэр замшад гүрэнэй бюджедтэ 1,3 триллион түхэриг оруулаад, бюджедһээ 300 миллиард түхэригэй дэмжэлтэ абаһан байгаа гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ. Түмэр замай транспортын тарифуудай ехэ байһаниинь маанадһаа дулдыданагүй, харин орон соохи ниитын экономическа байдалһаа үндэһэтэй юм гэжэ Геннадий Фадеев хэлээ һэн.

ПРИМОРИИН ПРОФСОЮЗУУДАЙ ХАНДАЛГА

ВЛАДИВОСТОК. Приморидо социально-политическэ байдал ехэ муудажа байна. Россин правительствын нэрэ дээрэ эльгээһэн хандалга соогоо хизаарай профсоюзууд иигэжэ мэдүүлээ һэн.

Хизаарай экономико доройтохой. Хүн зоной һуудал байдал улам муудана гээд бэшэг соонь хэлэгдэнэ. Үдэр бүри хүдэлөөд, салин хүлһэ абадаггүй хүнүүдые яажашье зогсоохын аргагүй.

Ажалшадай эрилтэнүүдые хангахын тулада бүхы хэмжэнүүд дары түргөөр абтаха ёһотой гэжэ Приморийн профсоюзууд тоолоно. Тиигээгүй һаа, хүнүүд үйлсэдэ гаража, буһалгаа хэхэ баатай болохо гээд бэшэг соо онсолон заагдана.

ы, танилсагты

Буряад Республикын Верховно Соведэй А. Улымжиев: «Улам нарижуулагдаһанууудта. Г. Галсанов: «Дэмжэхэ, бди». СНГ: тобшо һонин.

Уншагшад зүбшэнэ, дурадхана, шүүм-

Д. Дамбаев: «Үндэр һаһаяа эдлэжэ мэдээсэлгэ—шухала хэрэг»—үбэлэй д тухай; Спортын һонин;

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮД

Хүн зондэ социальна туһаламжа үзүүлхэ талаар табылатай байһанайнь түлөө республикын Верховно Соведэй Президиум 1994 оной январиин 25-най Зарлигаар **«Буряад Республикын хангалгын албанай табылата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо гэбэл:

Малкова Ираида Гавриловнада — Хяагтын районно захиргаанай хүн зоние социальна талаар хамгаалха таһагые даагша.

Часовских Мария Андреевнада —Сэлэнгын районно захиргаанай хүн зоние социальна талаар хамгаалха таһагые даагша.

* * *

Хүдөө ажахын үйлэдбэрние хүгжөөлгэдэ табылатай байһанайнь түлөө республикын Верховно Соведэй Президиум 1994 оной январиин 25-най Зарлигаар **«Буряад Республикын хүдөө ажахын табылата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо гэбэл:

Павлов Владимир Анатольевичто —Бэшүүрэй районой «Новосретенский» совхозой директор.

Разуваев Сафон Прохоровичто — Сэлэнгын районой уһалуурнин системын управленийн начальник.

Цымбалюк Андрей Павловичта — Ивалгын районно захиргаанай гулваа.

Шаданова Дарья Шойсороновнада — Хориин районой хүдөө ажахын управленийн ахамад инженер.

Буряад Республикын Верховно Советэй XV сессиин үзэмжэндэ

Улам нарижуулагдана, һайжаруулагдана

Буряад Республикын шэнэ Конституциин проектын хэблэлдэ толилогдоһоной удаа олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ, республикын Верховно Советдэ ажалшадай зүгһөө 1000 гаран һанамжа дурадхалнууд орохон байна.

Буряад Республикын Үндэһэн Хуули бүгэдэ нийтын анхарал татаа, Конституциин проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ хүн зон олоороо хабаадаа гээд лэ дурадхалнууд эли тодоор гэршэлнэ.

Конституциин проектын бүхы бүлэгүүдтэ, бүхы статьянуудта хабаатай дурадхалнууд эрхэтэдһээ, нийтын нэгэдэлнүүдһээ, предприятинуудаа, өмхи зургаанууд, организацинуудай коллективуудһаа оробо гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Буряад Республикын бүрин эрхэтэ байлга тухай асуудал улам һайнаар харуулха гэһэн дурадхалнууд шухала һуури эзэлнэ. Республикын Верховно Советэй арбан табадахи сесси дээрэ Конституциин проектые зүбшэн хэлсэхэ үедэ эдэ дурадхалнуудынь хараада абтаба.

Гэхэтэй хамта республика дотор ажаһуудаг үндэһэн яһатанай эрхэ болон сүлөөе, эрхэ түлөөлэгые онсолон харуулха гэһэн асуудалтай олонхи дурадхалнууд холбоотой байгаа. Ушар тиимэһээ республикын Верховно Советэй арбан табадахи сесси дээрэ проектые зүбшэн хэлсэхэдэ Буряад Республикын олон үндэһэ яһатанай, тэрэ тоодо буряадууд, ородууд, эвенкнүүд болон бусадшье үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй эрхэ түлөөлэлгэнүүд тодорхойгоор харуулагдаха ёһотой гэһэн һанамжа бүрин дэмжэгдээ.

Россин Федерациин, Буряад Республикын хоорондохи хэлсээнүүдэй, мүн хүнэй эрхэ тухай уласхоорондын ёһо гуримууд болон эрхэнүүдтэй зохилдуулан республикымнай үсөөн тоото арадуудта бусадтай адли тэгшэ эрхэ ологогдоно гэһэн статья Конституциин проектын нэгэдэхи бүлэг соо оруулагдаба. Тус статьягай ёһоор республикымнай газар дайда дээрэ ажаһуурһан үсөөн тоото үндэһэ яһатанай бүлэгүүдтэ ёһо заншалаа, хэлээ хүгжөөжэ, соёлой түбүүд, эблэлнүүд болон нийтын бусадшье нэгэдэлнүүд байгуулагдаха аргатай гэжэ Конституци соо заагдаба.

Буряад Республикын Гүрэнэй-хуулинин статус болон газар дайда Буряад Республикын зүбшөөлгүйгөөр хүбилгагдажа болохогүй гэһэн дүрим Конституциин гурбадахи бүлэг соо оруулагдаба. Республикын гүрэнэй—хуулиин статус гү, али эзэлдэг газар дайда тухай асуудал референдумэй ашаар шиидхэгдэжэ болохо юм. Бүгэдэ арадай дуугаа үгэлгэдэ хабаадаһан республикын бүхы эрхэтэдэй хахадһаа үлүүнь референдумдэ табигдаһан асуудалда, тэрэ тоодо буряад үндэһэ яһанай һунгагшадай хахадһаа үлүүнь тус асуудал зүбшөөһэн байгаа һаань, шиндхэбэри абтаа гэһэн тобшолол хэгдэхэ ёһотой.

Буряад Республикын гүрэнэй засагай зургаануудай байгууламжада Үндэһэн Хуулиин проект дотор ехэ анхарал хандуулагдаба. Буряад Республикын Президентын, Арадай Хуралай, республикын правительствын эрхэ болон эрхэ түлөөлэлгэнүүд тухай асуудалнууд тушаа олон дурадхалнууд орохон байна.

Буряад Республикын Президентээр хэды наһатай хүн һунгагдахаб гэһэн асуудал олоной анхарал хандуулба. Тус асуудал тушаа республикын Верховно Советдэ илангаяа олон дурадхалнууд оробо. Буряад Республикын Президентээр 60 наһатайһаа эхилээд 70 наһа хүрэтэр наһатай хүн һунгагдаха ёһотой гэжэ олонхи һунгагшад тоолоно. Үнэхөөрөөшье, хүнэй эрхэ тухай асуудалаар элитэ мэргэжэлтэд Ю. И. Скуратов, С. С. Босхолов, В. О. Лучин болон бусад үгэ хэлэхэдээ, Буряад Республикын Президентээр 55 наһатай хүн һунгагдаха гэжэ проект соо бэшэгдэһэн статьяе буруушааба. Дэлхэйн бүхы гүрэнүүдтэ, Россин Федерациин нэгэшье республикада наһанай талаар хизаарлалта үгы ха юм. Республикын Президентээр 55 наһатай хүн һунгагдажа болохо гэжэ проект соо бэшэгдэһэн статьяе Верховно Советдэ оороһон дурадхалнуудай гансал 26-ниинь дэмжэһэн байна. США, Франци, ФРГ, Итали болон бусад дэлхэйн бүхы түрүү гүрэнүүдтэ нимэ хизаарлалта байдаггүй. Россин Федерациин Конституци доторшье нимэ юумэн үгы.

Буряад Республикын Үндэһэн Хуули удаан сагай болзороор баталан абтаха байһаниинь мэдээжэ. Ушар тиимэһээ мүнөө үе сагай асуудалнуудые «хамар дороо» хараха бэшэ, харин бүхы статьянуудые холын хараатайгаар, холын шэгэлэлтэйгээр баталан абтагдаха ёһотой.

Байгша оной февралиин 21-дэ Верховно Советэй XV сесси хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлбэ гээшэ. Тус сесси дээрэ Буряад Республикын Конституци баталан абтаха зуураа манай республикада хабаатай тон шухала бусадшье дүримүүд баталан абтаха, олон түмэнэй зүгһөө орохон дурадхалнууд Конституци дотор һуурилха олохо байһаниинь дамжагүй.

А. УЛЫМЖИЕВ,
Буряад Республикын Верховно Советэй юридическэ таһагые даагша.

Дэлгүүр: ажамидарха арга бэдэрхэ

ӨӨРТӨӨ, НҮХЭДТӨӨ ЭТИГЭ

МАНАП «Победа» колхозой түүхэ холоһоо эхитэй юм. Бүри 1931 ондо Байгалай хойто эрьедэ оршодог (Горемыка) мүнөө Байкальское һууринай хорёод бүлэ айл хамтаржа, «Хойто-Байгалай ажалшан» гэһэн колхоз эмхидхэһэн юм. Айл бүхэн шэнээр эмхидхэгдэһэн хамтын ажахыда үхэр малаа хони хурьгадаа, шарга, тэргэ, буу дамжуулан үгэһэн байха юм. Тэрэ үеын дансануудые хаража үзэхэдэ, һоширхолтой документнүүд дайралдадаг.

Жэшээнь, таряашан-ангуушан Иннокентий Кетров шэнээр эмхидхэгдэһэн ажахыда хоёр мори, хашараг, табан хони, нэгэ буу, нэгэ шарга, нэгэ тэргэ, 20 метр аргамжа, нэгэ эмээл, 50 метр губшуур дамжуулан үгэбэ гэһэн тамга табилгатай бэшэг байна. Тиигэжэ хорин айл хамтаржа. Үхэр малайнгаа тоо толгой олошоруулжа, гүрэндэ һу, мяха худалдахаа загаһа олзоборилжо, ажахыдаа мүнгэн зөөри оруулха, ехээр үлдэн даарангүй һууха, үхибүүдээ үргэжэ, хүл дээрэнь гаргаха гэжэ эрмэлзэдэг байгаа бшуу.

Эдэнэр урдаа табигдаһан зорилгоёо бэелүүлжэ шададагшье бэлэй. Хойто-Байгалда һуудаг ажалшад шэмэрүүн хүйтэн уларилда дадаһан дээрэһээ, хүдэр дорюун бэетэй, олон үргэгүй, ажал хэхэ дуратай зон юм. Эдэнэр ан агнажа, загаһа, хаб загаһа олзоборилхын хажуугаар, үхэр малайнгаа, адуун һүрэгэйнгөө тоо толгойе олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха талаар бага бэшэ ажал хүдэлмэри хэдэг байгаа. Он жэлнүүдэй ошохо тума «Победа» колхознай хүгжэн һалбаржа байгаа юм.

1980 ондо манай «Победа» колхоз 200 һаамал үнээтэй, 200 хашарагтай, 250 адуун һүрэгтэй болоод байһан юм. Тиигэхэдэ колхозоймнай ажалшад 400 песец үсхэбэрилдэг, жэлдээ 4—5 мянган хаб загаһа, 3 мянган центнер омоли, хадари олзоборилдог, үйлэдбэридөө али бүхы аргаар сэбэр олзо оруулха, ажахыгаа хүл дээрэнь гаргаха гэжэ яһалал оролдодог байгаа бшуу. Ангуушаднай ой гаража, булга, хэрмэ, һолонго, шэлүүһэ олзоборилжо, хамтын хэрэгтэ бага бэшэ хубитала оруулдаг байгаа гээшэ ааб даа. Сэхыень хэлахэдэ, манай «Победа» колхозой ажалшад мини һуугаагүй, шадаха зэргээрээ ажаллаад, өөртөөшье, ажахыдаашье ашатай туһатай юумэ хэжэ, бараг һайн һуугаа юм лэ.

БАМ-ай барилгын эхилхэдэ, манай «Победа» колхозой ажабайдалда ехэ хубилалтануд болоо. Аймагай түб Нижнеангарск тосхонһоо манай Байкальское һуурин хүрэтэр 40 километр авто-харгы баригдажа, асфальтаар хушагдаһан юм. Урдань дулин балай байһан манай нютагаар айлшад олоор ябадаг болонхой. Америкын, Англиин, Япониин болон бусад гүрэнүүдэй, аяншалагшад, журналистнууд манай нютаг ерэдэг. Айлшадаа сагаан эдэгээр угтаха һайн һайхан ёһо заншал буряад арадта бии юм. Тиимэ арга боломжо манда үгы. Юундэб?

БАМ-ай баригдажа эхилхэдэ манай үхэр малые хүсөөр шахуу абажа, Северобайкальск хото шадар шэнээр эмхидхэгдэһэн «Тыйский» совхоздо дамжуулан үгөө һэн. Тиигэмэ «Победа» колхозой ажалшад үхэр малгүй, адуун һүрэгүй үлоо бэлэй. Манай колхозэй ажалшад урдань 12 мянган хойн баридаг байһан юм.

— Таанад загаһа олзоборилдог зон гээшэт. Загаһаяа олзоборилоод һуугты. Һу. мяхаар, хубсаһа хунараао танине Совет түрэн дутамаггүйгөөр хангаха,—гэжэ манай колхозой ажалшадта дээрэһээ захираа бэлэй. Тиигэхэдэ манай колхозой ажалшад түрэн түрын үгэдэ үнэншөөд, хони хурьгадаа сүм үгы хэ һэн. Манай «Победа» колхозой ажалшад саг жэлэй ошохо тума экономикын талаар һуладажа эхилбэ.

Тэрэ түүхэтэ 60-аад онуудаар хони, хурьгадаа манай колхозой гэшүүд үгы хэһэн гээшэ. Мүнөө Байкальское һууринда гансашье хони олохогүйт. Эндэ хони адуу ихэ арга боломжо, бэлшээри яһалал бии. Яагаад хонин һүрэгөө һэргээхэ зон гээшэбибди? 250 адуун һүрэгтэй һэмди. Тэрэ адуун һүрэгыемнай мүн лэ «Тыйский» совхоздо дамжуулан үгөө бэлэй. Мүнөө адуун һүрэгөө оройдоол 60-ниинь үлэнхэй. Энэ һүүлэй жэлнүүдтэ болоһон хубилган шэнэдхэлгын үедэ «Тыйский» совхоз хаагдажа, үхэр малынь манай колхоздо дамжуулан үгтөө. 400 үхэр малһаамнай оройдоол 170-ниинь үлөө. Һу ехээр үгэдэг үнеэднай үгы болонхой. Манай суута һаалишан А. И. Бутакова жэлдээ үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һу һааха. Буряад Республика дотор бараг һайн үүе дүнь туиладаг бэлэй. Бидэ үхэр малайнгаа үүлтэрые һайжаруулаа һаа, ехэ һу абаха арга боломжотой байгаабди. Мүнөө үхэр малайнгаа фермэ шэнээр эмхидхэжэ, 100-гаад һаамал үнеэтэй болоод байнабди. Энэ үнеэднай һу тиимэншье ехээр үгэнгүй. Үүлтэрыень һайжаруулха шухала. Үнгэрһэн жэл һаалишаднай дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1700 килограмм һу һааба. Энэ тиимэншье һайн үрэ дүн бэшэ ааб даа.

Тиибэ һабашье, манай колхоз өөрын үхэр малтай болобо гээшэ. Үхибүүдые, наһатай үбгэд хүгшэдые сагаан эдэгээр хангаха гэжэ эрмэлзэнэбди. Адуун һүрэгөө олошоруулжа эхилэнхэйбди, ойрын жэлнүүдтэ тэрэнэй тоо 300-да хүргэгдэхөөр хараалагдана. Загаһашад, ангуушад морёо хүллэжэ, ой гарадаг, загаһанда ошодог зон гээшэ ааб даа. Мүнөө шэнгэн түлишын хэмнэх үнэтэй болоод байхада, урданайнгаа адуун ажахые хүгжөөхэ шухала. Ангуушад, загаһашад эмээлтэ моригүй-гөөр хаана холо ошохо гээшэб, ямар олзо олохо гээшэб? Ангуушадта, загаһашадта найдамтай һайн мори тэргэн, шарга хэрэгтэй ха юм. Энээн дээрэһээ бидэ адуун һүрэгэйнгөө тоо ошоруулха зорилго урдаа табинабди. «Победа» колхозой айл бүхэниие моритой болгохо гэһэн хэмжээ ябуулгаа үгэлгэдэ хабаадаһан республикын бүхы эрхэтэдэй хахадһаа үлүүнь референдумдэ табигдаһан асуудалда, тэрэ тоодо буряад үндэһэ яһанай һунгагшадай хахадһаа үлүүнь тус асуудал зүбшөөһэн байгаа һаань, шиндхэбэри абтаа гэһэн тобшолол хэгдэхэ ёһотой.

Буряад Республикын гүрэнэй засагай зургаануудай байгууламжада Үндэһэн Хуулиин проект дотор ехэ анхарал хандуулагдаба. Буряад Республикын Президентын, Арадай Хуралай, республикын правительствын эрхэ болон эрхэ түлөөлэлгэнүүд тухай асуудалнууд тушаа олон дурадхалнууд орохон байна.

Буряад Республикын Президентээр хэды наһатай хүн һунгагдахаб гэһэн асуудал олоной анхарал хандуулба. Тус асуудал тушаа республикын Верховно Советдэ илангаяа олон дурадхалнууд оробо. Буряад Республикын Президентээр 60 наһатайһаа эхилээд 70 наһа хүрэтэр наһатай хүн һунгагдаха ёһотой гэжэ олонхи һунгагшад тоолоно. Үнэхөөрөөшье, хүнэй эрхэ тухай асуудалаар элитэ мэргэжэлтэд Ю. И. Скуратов, С. С. Босхолов, В. О. Лучин болон бусад үгэ хэлэхэдээ, Буряад Республикын Президентээр 55 наһатай хүн һунгагдаха гэжэ проект соо бэшэгдэһэн статьяе буруушааба. Дэлхэйн бүхы гүрэнүүдтэ, Россин Федерациин нэгэшье республикада наһанай талаар хизаарлалта үгы ха юм. Республикын Президентээр 55 наһатай хүн һунгагдажа болохо гэжэ проект соо бэшэгдэһэн статьяе Верховно Советдэ орохон дурадхалнуудай гансал 26-ниинь дэмжэһэн байна. США, Франци, ФРГ, Итали болон бусад дэлхэйн бүхы түрүү гүрэнүүдтэ нимэ хизаарлалта байдаггүй. Россин Федерациин Конституци доторшье нимэ юумэн үгы.

Буряад Республикын Үндэһэн Хуули удаан сагай болзороор баталан абтаха байһаниинь мэдээжэ. Ушар тиимэһээ мүнөө үе сагай асуудалнуудые «хамар дороо» хараха бэшэ, харин бүхы статьянуудые холын хараатайгаар, холын шэгэлэлтэйгээр баталан абтагдаха ёһотой.

Байгша оной февралиин 21-дэ Верховно Советэй XV сесси хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлбэ гээшэ. Тус сесси дээрэ Буряад Республикын Конституци баталан абтаха зуураа манай республикада хабаатай тон шухала бусадшье дүримүүд баталан абтаха, олон түмэнэй зүгһөө орохон дурадхалнууд Конституци дотор һуурилха олохо байһаниинь дамжагүй.

А. УЛЫМЖИЕВ,
Буряад Республикын Верховно Советэй юридическэ таһагые даагша.

ТҮЛӨӨЛГЭНҮҮДЭЭ БЭЕЛҮҮЛХЭДЭНЬ ТУҺАЛХА

МОСКВА. «Гүрэнэй толгойлогшын конституционно шэнэ уялгануудаа бэелүүлхэдэнь, туһалха зорилготойгоор Россин Президентыч захиргаан хубилгагдажа байгаа юм,—гэжэ Россин Федерациин Президентын захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ Сергей Филатов ИТАР—ТАСС-ай корреспондентдэ тайлбарилжа үгөө һэн.

Гүрэнэй толгойлогшын аппарадта нимэ хоёр албан хүдэлхэ байна. Виктор Илюшин түрүүтэй Президентын туһалагшадай штат ба Сергей Филатовай хүтэлбэрилдэг захиргаан болоно. Президентын аппарадта нимэ хоёр албан байхадаа, нэгэ нэгэнэйнгээ уялгануудые дабтаха бэшэ юм аабза гэһэн асуудалда харюусахада, тиимэ бэшэ юм гэжэ Сергей Филатов хэлэ һэн. Юуб гэбэл, Президентын бүхы туһалагшад гүрэнэй толгойлогшын аша туһада хүдэлнэ, тиихэдээ урдахи зорилгонуудаа дүүргэхын тулада захиргаанай аппарадые хэрэглэхэ байна». Ажал ябуулгын эдэб шэглэлнүүдээр Президентын туһалагшадай тоо олошорхо ёһотой.

Экономико шэнжэлхэ албан, мүнгэн һангай—бюджетнэ албан, уласхоорондын таһаг хадаа шэнэ байгууламжануд болоно. Гүрэнэй толгойлогшодо нимэ албануд юундэ хэрэгтэй болоо юм гэбэл, «шэнэ Конституциин ёһоор, Президент Правительствые хүтэлбэрилхэеэ болёо. гэбэшье экономико, бюджет, налогой политика тухай һайн мэдэхэ уялгатай,—гэжэ Сергей Филатов тайлбарилаа һэн. Гүйсэдхэхы засагай уялгануудые дүүргэдэг албануудые Президентын дэргэдэ бүридхэхэдэ, засагуудые хубаарилха тушаа Россин Конституци соо батадхагдаһан гурим хазагайруулагдана гээд шүүмжэлэгдэнэ.

Федеральна гүрэнэй албанай шэнэ управлени захиргаанай штадта бии болгогдохонь. Нёдондо жэлэй хабар байгуулагдаһан кадрова политикын талаар Президентын дэргэдэхи советые Сергей Филатов, Олег Сосковец болон Владимир Шумейко гэгшэд толгойлхо болонхой. Советэй дэргэдэхи гурбан комисси кадрнуудта сэгнэлтэ үгэдэг байха юм. Эдэнь гэбэл, сүүдэй кадрнуудай талаар (тэрэнние юстициин министр Юрий Калмыков толгойлхо), гадаадын оронуудтахи кадрнуудай, сэрэгэй дээдэ нэрэ зэргэнүүдэй ба тушаалнуудай талаар комиссинууд болоно.

Президентын ба парламентын хоорондо холбоо барисаа тогтоохо хүдэлмэрилэгшэдэй аппарат байһал шэнэ албан болоно.

Т. ЗАМЯТИНА,
ИТАР—ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

1992 ондо Улаан-Удын Кабанскыйгэртэ «Пеструшка» гэжэ магазин нээгдэнай хотодо табан, Мухар-Шэбэр һуурай нэгдэнхэл.

«Пеструшка» магазинай коллективыг тоолгодоно. Магазинние даагша Наталья Ивановна Ковалева. Ахалагша наймаалагшад Светлана Бурцева гэгшэд хүн зондо мэдээжэ болгодоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Светлана Андреевна С. Бурцева.

Нютагай захиргаануудта

ДЭМЖЭХЭ, ТУҺАЛХА ЗОРИЛГОТОЙБДИ

*** 1998 он болотор хүн зоной гэр байранууд бултадаа үмсэлэгдэжэ дүүргэгдэхээр хараалагдана.**

*** Район дотор 14852 пенсионер тоолгодоно. Тэдэнэрэй хүн бүхэниинь дунда зэргээр 30 мянган түхэриг мүнгэ абана.**

*** Социальна хамгаалгын жасада мүнгэ оруулагшадай тоо олошоржол байдаг.**

Үнгэрэн ошоһон тахла жэл Улаан-Удын Советскэ районой бүхы ажалшадта нилээд хүшэр хүндэ жэл байшоо. Бүхы Буряад оронойхидо адлаар манай район дотор экономическа реформо урагшагүйдөө. Манай районой промышленна предприятинууд бултадаа продукци үйлэдбэрилгээе ехээр доошолуулаа. Гол шалтагаанинь гэхэдэ, түүхэй эд болон материалнууд саг үргэлжэ дуталдана, сайн гал болон дулаанай хүсэнэй үнэ сэн үргэлжэ дээшэлүүлэгдэнэ. Тиихэдэ олон нютагуудай, мүн предприятинуудай хэзээндохи экономическа холбоон таһалдуулагдажа юумэ үйлэдбэрилэн гаргаха аргагүй болгогдоо бшуу. Транспортна предприятинууд ашаа өөрлгын хэмжээгээ доошолуулаһан байна; тэдэнэй олонхинь панхаруутаха туһалдаа хүрэнхэй. Пинтын үйлэдбэрнин хэмжээгэй доошолжо байһан ушар энэ хэрэгтэнь мүн лэ нүлөөлөө.

Капитальна барилгада мүнгэ һомололгын хэмжээн эрэшэлжол байба. 1993 онэй энэ шалтагаанһаа улам улам, район соо ганса 4 гэр ашаглалгада оруулагдаа бэлэй. Тэрэ тоодо 293 байратай Буркоопсоюзай, Байгал-Сэлэнгын техническэ участогай, «Теплоприбор» заводтой, Улаан-Удын шэлэй заводой гэрнүүд оролсоно. Гэхэтэй хамта байрын олон гэрнүүд капитальнаар заһабарилдаа.

Социальна шэглэлэй объектнүүдые барилга унжагайраа гэхэ гү, али бодюулдаха баатай болоо. Ушарынь гэхэдэ, мүнгэн зөөри дуталдана. Эндэ хэдэн жэшээнүүдые дурдая. Заречный тосхондо 860 һураг шадай һууритай дунда һургуули барилга дүрбэдэхи жэлээ унжагайрна. Улаан-Удын городской захиргаан 1993 ондо тус барилгада 50 миллион түхэриг һомолһон юм. Барилгын захил дүүргэдэг Заречный НМК (начальникынь В. Л. Елисафенко) ганса 36 миллион түхэриг мүнгэ ашаглаһан байна. Тэрэшэлэн мүнгэ зөөриин дуталдадаг дээрэһээ Серовой нэрэмжэтэ соёлой байшаниие капитальнаар заһабарилга, Сокол тосхондо хүүгэдэй саадай барилга болоолагдаа һэн.

Советскэ районой гэр байрын-коммуналька ажахын хүдэлмэри тухай тодорхойгоор хөөрэхэдэ болохол ха. Район соогоо болбосон түхэлтэй болголгын хүдэлмэри ябуулдаг арендэ предприятинууд 271,346 мянган түхэригэй хэмжээнэй хүдэлмэри хэһэн байна. Гол түлэб барилга-заһабарилгын хүдэлмэри ехээр хэгдэг: хүүгэдэй болон спортивна талмайнууд олоор заһабарилагдаа, олон үйлсэнүүдэй асфальт хушалта шэнэлэгдээ гэхэ мэтээр ажабайдалай жишэ тэгдэлэг асуудалнуудые шадал зэргээрээ һайнаар шиидхэхэ гэжэ оролдоно. Үнгэрэгшэ жэлнай «хатуу» жэл болгаа. Май һарада шанга гэгшын саһата шуургаан болоо, зундаа ехэ үер боложо, манай район угаа ехэ хохидолдо орооо бэлэй. Сэлэнгэ голой зүүн бээдэ байдаг айлнууд, мүн промышленна болон бусад предприятинууд үерһөө илангаяа ехээр ядалсаа. Зарим гэрнүүд Байгал руу урдаха туйлдаа хүрөө гээд зон һайн мэдэжэ байгаа ёһотой. Үерһөө хохидоһон хүн зондо материальна туһаламжа үзүүлэгдээ, байрагүй болоһон хүнүүд дээдэ һургуулинуудай хамтын байранууд-та оруулагдаа һэн. Хуряангыгаар хэлэбэл, үерэй хохидолдо орохон хүнүүдтэ туһалха талаар бүхы хэмжээнүүд абтаа гэжэ онсолхо хэрэгтэй. Үертэ хохидогшодто туһаламжа болгон 225 миллион түхэриг мүнгэн үгтөө.

Гэхэтэй хамта һүүлэй жэлнүүдтэ өөрынгөө дуран соо захиргаанай зүбшэлгүйгөөр гэрнүүдые бодхоохо ябадал олошороо. Районой захиргаан тиимэ 23 хүндэ акт табижа, барилгыень болоулһан байна.

Албан зургаануудай мэдэлдэ байдаг гэрнүүд районуудай захиргаанда үгтэнхэй. Районойнгоо хүн зонние зайн галаар хангаха, инженернэ коммуникациин хүдэлмэриие һайжаруулжа, дулаанай хүсэ ба зайн галые алмаха талаар нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Юрэнхыдөө, гэр байрын асуудал хадаа үдэр бүри хүн зоной дунда ябуулагдадаг, гомдолнуудыень саг дарыдань хараха үзэхэ хүшэр хүдэлмэри гэжэ тоолоноби.

Районой захиргаанай гэр байрын асуудалнуудые эрхилдэг таһаг гэр байрын-коммуналька албанай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта эдэ болон бусад асуудалнуудые ажахын хэлсээнүүдэй үндэһөөр ябуулха ёһотой гэжэ тоолоноб. Тэрэ хэлсээн соонь гэр байрын-коммунальна ажахын предприятии хангалгын шанарые эрэгэн шухалада тоолохо ёһотой, тиихэдэнь районой захиргаанай гэр байрын-коммунальна таһаг предприятинуудай шанартайгаар хэһэн хүдэлмэриин түлөө мүнгэ түлэхэ, хэлсээтэ уялгануудай дүүргэлтые шалгажа байха эзэргэтэй байгаа. Иигэжэ ажаллаа һаа, ашаг үрэнь дээшэлхэ һэн.

Гадна Россин Федерациин Министрнүүдэй Советэй 1993 оной октябриин 22-то баталан абаһан «Гэр байрын ба коммуналька хангалгын түлөө түлбэриин шинэ гуримда орохо тухай»... тогтоол соо 1994 оной январиин 1-нээ гэр байрын ба коммуналька ажахын объектнүүдэй эзэд болон гэр байра заһабарилгын ба коммуналька ажахын предприятинууд хоорондоо хэлсээ баталжа, хангалгын хүдэлмэри ябуулха ёһотой гэжэ хэлэгдэнэ. 1994 онһоо 1998 он хүрэтэр тус хэлсээнэй үндэһөөр бүхы таргаан бусаагдахаар хараалагдана. Гэр байрын-коммунальна ажахынуудай дэлгүүрэй харилсаануудта дамжан орохо үедэ бусадшье шухала асуудалнууд шиидхэгдэхэ байна. Жэшээлхэдэ, мүнөө дээрээ 1994 ондо гэр байрануудай капитальна заһабарилга бюджедэй мүнгэнһөө түлэгдэхэ байгаа һаань, 1998 ондо бүхы гэр байрануу хүн зоной-үмсэлэгшэдэй мүнгэ зөөреэр бүхы заһабарилгын хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Ажалшадые социальна талаарнь хамгаалхын тула гэр байрануудые заһабарилхадань хүн зондо мүнгэ зөөреэр туһалжа байха таһаг захиргаан бүридэ хэрэгтэй болохо байна. Гүрэнэй зөөриие гүрэнэй бэшэ болгохо, үмсэлхэ асуудалнуудые эрхилдэг комитет нютагай мэдэлдэ байдаг гэр байрын жасые бүхы объектнүүдэйнь хамта захиргаанда дамжуулан үгэхэ ёһотой болохо юм. Эдэ болон бусад асуудалнууд ойрын саг сэгэлэн шиидхэгдэхэ ёһотой гэшэ.

Захиргаанай зургаануудай гэр байрын асуудалнуудые шиидхэхэнэ гадна залуу үетэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ, хүн зоноо эдэ хоолоор, эд бараагаар хангаха, мүнгэ, зөөреэр бага зонние хамгаалха, гэмтэ ябадал гаргалгатай тэмсэхэ, хүнүүдые ажалтай болгохо гэхэ мэтэшэлэн социальна удха шанартай асуудалнуудые шиидхэхэ гэшэ болон бэшэ гээд мэдээжэ. Бүхы хүн зоной-мнай 70 процентнь бирагүйхэн байдалда орохой, тэдэнэй ажабайдалай хэмжээн ойрын саг-та дээшэлхэ гээд хэншье хэлэхэ аргагүй гээшэ ааб да.

Үйлэдээриин хэмжээн хаа хаанагүй доошолно гээ һэмди. Жэшээлхэдэ, «Электромашина» заводто үйлэдбэриин хэмжээн үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулбал, 20 процентээр, шэлэй заводто—50 процентээр, судна бүтээлгын заводто—25 процентээр, Кировэй нэрэмжэтэ заводто 10 процентээр доошолоо. Үйлэдбэриин хэмжээнэй уналга худэлмэришэдөо ажалһаань гаргалгатай холбоогүй. Эдэ предприятинуудай худэлмэришэд мүнөө дээрэ һайн дураараа ажалһаа гаража ошоно, мүн амаралтада эльгээгдэнэ бшуу. Нимэ ябадал удаан саг соо үргэлжэлхэ гү гэһэн асуудал гарана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 735 хүн ажалда оруулха асуудалаар захиргаанда хандаа һэн. Тэрэнэй 157-ниинь ажалтай болоо. Байгша ондо үшөө 1250 хүн ажалгүй болохо юм ха. Ажалгүйшүүлэй дунда залуушуул олон. Хулиган ябадал гаргаһан, хуулиин наһа гүйсөөгүй 55 хүбүүд, сасагадта ажал олгогдожо үгтэнэн байгаа. Юрэнхыдоо залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэттэ лутагдалнууд олон. Эхэ, эсэгэнэр, һургуулинууд, орон доторхи социальна болон экономическа тогтуургүй байдал залуу үетэнэй хуби заяанда ехэ нүлөө үзүүлнэ. Архидалга хаа хаанагүй дэлгэрээ. Зарим эхэ, эсэгэнэр үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал багаар хандуулдаг болонхой. Хүмүүжүүлэлгэгүй, тэдхэмжагүйгөөр орхигдодог үхибүүдэй тоо олошоржо байна.

Район соомнай эдир наһатайшуулай 10 клуб бии, тэрэнэй 5-дань спортивна һорилгонуудые хэдаг юм. Үхибүүд эндэ олоороо суглардаг. Жэлэй туршада спортивна олон мүрысөөнүүд үнгэргэдөө.

Мүнгэ зөөреэр бага хүнүүдтэ саг үргэлжэ материальна туһаламжа үзүүлэгдэжэ байдаг. Социальна хамгаалгын таһагай худэлмэрилэгшэд тулюур байдалтай хүнүүдые бүридхэлдэ абадаг, «Гэр бүлэ», «Россин үхибүүд» гэһэн программа зохёолсодог байна. Буряад Республикын хэн зоной социальна хамгаалгын министерствын 1993 оной программые дүүргэхэ талаар хэмжээнүүд абтадаг байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшадай, «Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар шагнагдагшадай гэр байрын түлөө түлбэри 50 процент доотуур байдаг. Гэхэтэй хамта гэрээ пеэшэнгээр дулаасуулдаг хүнүүдтэ хүнгэн сэнгээр түлеэ залһан буулгандадаг, мүн материальна туһаламжа зарим хүнүүдтэ үзүүлэгдэдэг.

1993 ондо энэ талаар үнгэргэдэһэн бүхы хэмжээ ябуулгануудта Хүн зонние социальна талаар хамгаалха министерство, пенсионно жаса, хүн зонние социальна талаарнь дэмжэхэ жаса, мүн почтамт горитой хубитаяа оруулһан байна. Жэшээлхэдэ, 1993 оной февраль һарада почтамтын коллектив 1 миллион түхэриг үгэжэ, тулюур байдалтай хүнүүдтэ газетэ, журналнуудые захихадань туһалаа һэн. Пенсионно жасын үгэһэн мүнгэнэй ашаар 33 инвалидүхибүүдтэ 2,5 мянган түхэригэй туһаламжа үзүүлэгдээ, 20 үхибүүд театрнуудта ошохо түлөөһэгүй биледүүдтэй болоо һэн. Мартын 8-най үдэр мүн лэ олон хүнүүдтэ, үхибүүдтэ түлөөһэгүй биледүүд барюулагдаа. Улаан-Удын городской захиргаан манай райондо олон миллион түхэриг дамжуулаа бэлэй. Тэрэ үгэһэн мүнгэнинь, мүн «Возрождение», «Полис-абиа» фирмэнүүд материальна туһаламжада ехэ мүнгэ дамжуулаа. Жэшээлхэдэ, «Полис-абиа» олон үхибүүдтэй хөёр айлда 100—100 мянган түхэригэй тэдхэмжэ үгөө бэлэй. Үнэгэтэйн совхоз манай районой хүнүүдтэ 10 тонно капуста ба морхооб бэлэглэһэн байна. Тэдэнь бултта социальна горитой тэдхэмжэ болоо һэн.

Район соо мүнөө 14852 пенсионер тоолгодоно. Тэдэндэ саг үргэлжэ материальна туһаламжа үзүүлэгдэдэг гээшэ. Гадна тэдэнэй пенсинн доодын хэмжээн жэл бүри дээшэлүүлэгдэнэ.

Улаан-Удын Советскэ районой захиргаан социально-экономическа асуудалнуудые, һайнаар шиидхэхын түлөө оролдохоһоо гадна политическэ худэлмэридэ эдэбхитэй гээр хабаададаг. Жэшээлхэдэ, Россин Федеральна Суглаанай һунгалтада эдэбхитэйгээр хабаадаа. Байгша оной март һарада болохо нютагай өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилхэ зуртаануудай һунгалтые уттуулан, хүн зоной дунда ойлгуулламжын худэлмэри үргэнөөр ябуулха зорилго урдаа табинхай.

Г. ГАЛСАНОВА,
Улаан-Удын Советскэ районой захиргаанай гулваагай орлогшо.

СНГ: тобшо һон

МОСКВА. США-гай Техас штадай Хьюстон хотын Л. Джонсоной нэрэмжэтэ нидэлгые залан хүтэлхэ түб, «Шатлл» онгосо, замбуулинай «Мир» комплекс ба Нидэлгыо залан хүтэлхэ түб (Московско область, Калининград) гэһэн дүрбэн түбүүдые телевизионно юрэ бусын хүүргэ холбохо ёһотой. Замбуулинай экспедициинүүдэй экипажай гэшүүд ба Газарта хүдэлдэг мэргэжэлтэд нидэлгын ябаса тухай һанамжанууда 45 минута соо андалдаба.

Мүнөө үедэ «Шатлл» онгосо дээрэ американ табан астронавт — Чарльз Боулден, Кениет Райтлер, Франклин Чанг-Диас, Джун Дейвис, Рональд Сита ба Россин эрхэтэй Сергей Крикалев хүдэлжэ ябана. Февралиин 3-да эхилһэн нидэлгэнь найман сүүдхэ табан саг 32 минута үргэлжэлхэ ёһотой. Россин-американ «Мир—Шатлл» программаар хараалагдаһан, мүн бусадшье туршалгануудые тэдэнэр хэхэ ёһотой.

Россин гурбан космонавт —Виктор Афанасьев, Юрий Усачев ба Валерий Поляков гэгшэд «Мир» станци дээрэ худэлнэ. Медицинын талаар тэдэнэрэй хэжэ байһан шэнжэлгэнүүд жолоодогдодог удаан сагай нидэлгэдэ ехэ удха шанартай байха юм. Россин ба Америкын эрдэмтэд бүри ойрын сагта н

БУРЯАДАЙ СУУТА ОХЭНЭРНҮҮДЭЙ НЭГЭН

...о дээшэ нahанай ...Вера Ринчиновна ...таниха, тэрээн ...гэтэ бэшэ дуулаа...йха. Республикымаа...эй түрэтэй өхэнэр...гэн, ажал хүдэлмэ...ал, эрмэлзэл ехэтэй ...ганса Буряад орон ...ш, мүн тэрээнhээ ...о мэдээжэ юм, В. Р. ...й үнгэрhэн жилэй ...нара соо нahанайн...баярые тэмдэглэ...приятнууд болон ...ргааануудай хүтэл...дэй, танил тала, ...хүндэлдэг хүнүү...hөө ороhон тоо ...олон амаршалга...элэй үгэмүүд хэ...ни туhа нэмэри бо...гон, хаб эрг...ой.

...жилэй туршада ...ахы, тэрэ тоодо ...элүүрые хамгаал...трэй тушаалнуудые ...ихалаа, бүхы эрдэм ...дүй дүршэлөө. ...лаа республикынгаа ...элүүрые хамгаал...ны дүүрэнээр зо...байнанта,—гэзэ Бу...убликын Элүүрые ...н министерствын ...дотор хэлэгдэнэ.

...ешье, Вера Рин...ажалайнь намтар ...үүрые хамгаалгын ...орюулагдаhан гэ...эрхим мэргэжэлтэ. ...схэлтэй, урагшаа ...бүтээсэ ехэтэй, ...наа сэдьхэлтэй ...а зоной дунда ехэ ...болоhон гэзэ хэлэ...

...ной аймагай Улан ...ажаhуудаг олон ...үгытэй ядуу гэр ...ол ехэ басаганинь ...түрэhэн Вера ...р наhанhаа хойшо ...л хэжэ hураhан, ...нэрэйнгээ хойноhоо ...харуулалдаг ...ом. Тэрэл үедэнь ...нагаса, аймагай ...н врач Эрдэн Рад...домог Баргажа...таранхай байгаа. Вера нагасадаа ...ын тулада врачай ...шудалха гэжэ ...гэхэ. Энэ hанамжа ...нэгэтэ нагасадаа ...нь, «Верхнеудин...кинкум нэгдэхэнь, ...гэжэл шэлэхэ гэ...hураханя ошо»

...ай долоон жилэй ...дүүргэhэн 16 на...ромолна Вера Бол...ондо нинелэл хото ...ошоhон намтартай.

...хэ болзорhоонь ...имэрэ дүүргэжэ, ...hын мэргэжэлтэй ...ртай диплом ба...ромэдрэлтэ ерэ...пекторэй тушаа...абаа. Тэндэ хү...ярнь болуулаад, ...басагые Хойто-...аймаг ябуулжа, ...й улаан гэртэ ...кушерээр таби...Уоянhаа холо бэ...дэл пушкта тэрэ ...хилэ hэн.

...нова мэргэжэлээ ...элүүлхын тулада ...та ороо. И. П. ...эрэмжэтэ Ленин...дээдэ hургуули ...дүүргээд ерэхэ...Удэ хотын элүү...алгын таhагые ...мнилогдоhон бай...шаалдаа 8 жилдэ ...хүдэлөод байта...ондо республи...үрые хамгаалгын ...тушаалда дэбжүү...гэжэ республи...онцинскэ албан ...гарта ороhон бай...

...чиновна министр ...үүшынгээ үдэр. ...эмэлзэ hоргы...ариг ...рэй-...ническа ...ание ...ын, үбшэ...гэние ...ной ...ануу...эрүүлхын ...лада ...гаар үнэ...то гэзэ ...Григорий ...ни Но...гээшэ. Ро...хиеэ эн...хэмжээнэй...приятнуу...тотранспо...сэлхэ, ...худалдаа...уе соо ...муужанта...дын аэро...кцинн ...түбтэй, Р...МВЭС-эй ...худалда...тай, бан...вой ком...юм.

«Улаа...барисаа ...Новгород...жэ 1993 ...хэлэhэн ...акционер...тинуудай...тэй, бизн...хадаа, Р...эрхилэлэ...хүгжэжэ ...хотодо ...январhаа хойшо аяар фев...хүрэтэр хэшээлнүүд болоо...гаа байгаа бшуу.

...ааг ...Кабанскын ...агазин нээгэ...Шэбэр hуурш...коллективтэ ...агша Наталь...шад Светлана ...о мэдээжэ бол...на Андреева.

С. БАЛД...

...hонн...

...ис НИЖНИ...Н. ликобритан...нистр Джо...5, таха бэлэ...хэжэ бай...ia рэгээр Р...февралиин ...хотодо ер...ны ной ...ануу...эрүүлхын ...лада ...гаар үнэ...то гэзэ ...Григорий ...ни Но...гээшэ. Ро...хиеэ эн...хэмжээнэй...приятнуу...тотранспо...сэлхэ, ...худалдаа...уе соо ...муужанта...дын аэро...кцинн ...түбтэй, Р...МВЭС-эй ...худалда...тай, бан...вой ком...юм.

«Улаа...барисаа ...Новгород...жэ 1993 ...хэлэhэн ...акционер...тинуудай...тэй, бизн...хадаа, Р...эрхилэлэ...хүгжэжэ ...хотодо ...январhаа хойшо аяар фев...хүрэтэр хэшээлнүүд болоо...гаа байгаа бшуу.

ЬАЯШАЛГ Утаатын дун...да hургуулинин байгуулагда...haар 65 жилэй ойдо зорюу...лагдаhан найрай уряал тог...тоон абаhан олон зон сугларлка, аймагай эрдэм hурал...салай таhагые даагша Вла...димир Михайлович Бадмаевай ударидалга доро Зака...менск хотоhоо автобусто hуу...жа мордобо.

Үдэрэн тэн болоогүйхэн байхада, гоё hайхан hургуулиин добжоондо туласа ошоод, гал тэргэнээ бүүн сасуугаа алда ута хадагаар, амтан сагаан эдеэгээр угтагдажа, жэнхэни буряад хүсаhатай зоной айлархалые тогтоон соносожо, баранhад түрүүлэн алда хадагыень альган дээрээ тогтоожо, аяга дүүрэн сагаан эдеэнэй дээжhээ ама хүрэжэ алтан hайхан юреолоо айлшадай зүгhөө хэлэлэндээ баяртай.

Багшанартай, hураг шадтай болон бусадшье хүнүүдээр танилсажа, hургуулиин байшангай таhагуудта орожо, «Улаан-Удэ хотын элүүрые хамгаалгын хүгжэлтэ» гэжэ ном бэшэhыень мэдэнэбди. Харин энэ нүхэрэймнай «Буряадта элүүрые хамгаалгын хүгжэлтэ тухай богонихон очерк» гэhэн номынь нёдондо хэблэгдэhэн байна.

«Сэсэгэй үнгэ газааhаа hайхан»

hайханаар түхеэрэгдэhэн эрдэм hуралсалай зүйлнүүдые, түсгаар уран гоё шэмэглэлдэ дуратай шабинараи урлал Сүтээлнүүдэй үзэсхэлэн гоё выставкэ хаража hонирхообди. hургуулиин уран зураша, залуухан Баатар Цыденовтэй танилсажа, үнэн hайнаар хөөрэлдэжэ тараhандаа урматайб.

Намайе нэн түрүүн нэгэдохи классай нэмэл хэшээлдэ урива. Энэ хэшээлдэ хабаадалсахадаа, гүлмэр заахан үхибүүдээр «хамта үльгэрэй орсноор аяншалhан мэтэ» болобоб. Энэ хэшээлые багша Ульяна Сандановна Самбуева айхабтар hонёор үнгэргэбэ. Заахан гүлмэрхэн hурагшадта таабай хүнэй заншалаар захяа хэлэжэ үгөөб.

Тэрэнэй удаа 7-дохи классай hурагшадаар хамтаржа, арадай аман зохёолой удхаар бүтээглэhэн «Будамшуу» хэшээлдэ уригдажа, тэрэондэ олоороо хабаадалсаабди. Эндэ дүн хамта 22 hурагшад Цырен Шагжинай зүжэгэй тобшохон хэhэгүүдые наадажа, hонирхуулхаhаагадна «Ургы», «Хонхо», «Улаалзай» гэжэ гурбан бүлэг боложо хубаараад, хэн hайнаар зохёолой нюурнуудые гүйсэдхөөб гэжэ hурагшад өөнэд хооронтоо зүбшэлдөо.

Тиимэhээ нимэ аман зохёолой тайлбаринууд тушаа хөөрэлдэбэ: 1. Адаг нсён албатанайнгаа урда баатар. 2. Тоhон соо умбажа, торгон дээрэ таршалха. 3. Хорхойдо хориггүй, хөёр заланда гэмгүй хүн. 4. Халуун шулуу долёоhон хүн. 5. Ухаатай хүн — олонсй шэмэг.

Багша Хажадма Доржиевна Сосорова энэ хэшээлые үнгэрэхэдоо ёhотой уран шүлэгшын маантайгаар, Саранда ойлгосотойгсор ударидаа гэхэ дурамни хүрэнэ. Эдэ hурагшадта арадай аман зохёолой удха шанар, хүмүүжүүлхы үүргэ тухай богонихоноор хөөрөөб.

Гурбадахи шатамнай хадаа Римма Пагбаевна Дымбрыловагай ударидадаг литературын таhалгада үнгэрөө. Арбадахи классай hурагшад нютагайнгаа уран зохёлшодой тобшохон намтар тухай хөөрэхэhөө гадна зохёолой хэhэгүүдые уран гоёор уншажа, айлшадаа баясуулаа. Баярма Самбуева, Оюна Доржиева, Туяна Садаева, Туяна Самбуева гэгшэд минии ормоглоhон зохёолнуудта хабаадалсаа. Энэ таhагта сугларагшад Саранда сайлажа байжа, үндэhэн арадайнгаа заншалта hайхан ёсхоо хатараабди.

Тэрэнэй удаа аймагай эрдэм hуралсалай эмхинн зүгhөө амаршагшын үгнүүл хэлэгдэжэ, олон багшанарта Хүндэлэлэй грамотануд, үнэтэ бэлэгүүд баярай оршондо барюулагдаба. Нинhэршье орой боложо, «ороhон бороо зогсодог, ерэhэн айлшад мордодог» гэдэгэй ёноор, эрьежэ бусаха саг дүтэлбэ даа. «Сэсэгэй үнгэ газаагаа hайхан, сэдьхэлэй үнгэ зосоогоо hайхан» гэдэгтэл, сэдьхэл hайхан Утаатын hургуулиин багшанар, hурагшадhаа уряал абаhанhаа хойшо шүлэгэй мүрнүүд ухаандамни мүндэлөө.

Ц. НАИДАНОВ.

ШЭНЭ ЭРИЛТЭ

Байгша оной январь hара соо эрдэм, гэгээрэлэй зургаанда онсо шэнжэтэй хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэhэн байна. Саг үеын хубилалтануд соohоо нэн түрүүлэн hургуулинууд, бусад hуралсалай газарнууд ажалаа онсо ондоо болгожо байhаниинь мэдээжэ. Хаа хаанагүй лицейнүүд, колледжнүүд гэхэ мэтын шэнэ hургуулинуудай зүйн боложо байhаниинь ехэ hайшаалтай юм ааб даа.

Тиихэ зуура hургуулиин хүтэлбэрилэгшэдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлээгүйдэ, шэнэ ажал ябуулгань яаха аргагүй гээгдэхэ ушартай болоно гэхэдэ, буруу бэшэ.

Буряадай багшанарай институдта мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ факультедэй багшанар (түрүүлэгшэ Д. Ц-Д. Дугарова) гансашье Буряад соо бэшэ, харин Россин гүрэн соо түрүүлэн шахуу рейтинговэ шалгалтануудые үнгэргэжэ эхилhэн байха юм. hургуулиин хүтэлбэрилэгшэд болон тэдэнэрэй орлогшонор ноябрь hараhаа тус курсын шабинар боложо, нилээдгүй тухашаруу байдалда ороо ха. Юуб гэхэдэ, энэ факультедтэ мэдээжэ болоhон олон суута ердэмтэд, тэдэнэй тоодо профессорнүүд Г. А. Гармаев, Н. К. Елаев, А. Д. Карнышев болон бэлиг ехэтэй залуушье, наhатайшье доцентнүүд шанга эрилтэнүүдые шабинараи урда табижа шадана бшуу. Жэшээнь, З. А. Пироговае республикын багшанар соohоо хэн танихагүйб даа?

«Хүтэлбэрилхэ, шиидхэбэри абаха хэрэг ба бэлэдхэл» гэhэн асуудалда харюусахань гайгайл байха. Нимэрхүүгу, али үшеошье орёо асуудалнууд рейтинговэ курсада дайралдахал даа. Юуб гэхэдэ, эдэ асуудалнууд Россин ердэм гэгээрэлэй зургаануудта бин болоhон юм. hургуулинуудай шэнэ стандартнуудта орожо байхада, илангаяа хүтэлбэрилэгшэдтэ, эдэ курсанууд аргагүй ехэ туhа хүргэхэ, нүдөошье үзүүлхэ байна.

Суглараг шадай дунда Эрхүү. Шэтэhээ ерэhэн hүбэлгэн hонор, түргэн ухаа гүйлгэсэтэй, бэлиг шадабаритай директор болон hуралсалай таалые даагшад олон байна гэжэ харуулагдаа. Манайхиншье эдэнэрhээ дутанагүй. Нэгэ хэдыень нэрлөбэл, К. Е. Малыгин (Бэшүүр), В. П. Шулунов (36-дахи hургуули). Э. Г. Эрдынеева (Хэжэнгэ), О. П. Воробьёва, (Бэшүүр), А. Д. Степанов (Түнхэн), Б. Б. Эрдынеев (Хурамхаан), Е. Г. Илькова (Кабанск). А. Ф. Балдаева (Түнхэн), М. Б. Жамбалова (Загарай) гэхэ мэтэ. Эдэнэр ба бэшэшье багшанар дээдын сэгнэлтээр рейтингын баллнуудые абаhан байха юм.

Мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ факультедэй hураhан багшанарай оролдосотойгоор, нэтэрүү урагшатайгаар ажалладагыень бидэнэр хараабди. Харин ямар байра, байдалда худэлдэгыень хараhайт: хүйтэн, харанхы, уйтан, бараагаар тулюур...

«Апрель hара соо факультедэймнай презентаци болохо»,—гэзэ Д. Д-Ц. Дугарова маанарта хэлээ бэлэй. Гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, hургуулинууд ба эндэ hураг шад эдэ хэмжээ ябуулганууд та өөhэдынгөө хубита оруулха аа гү гэжэ найдамаар.

В. ШИРАБОН,
Худанай дунда hургуулиин багша.

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ АМАРШАЛГА

Хүндэтэ нүхэд, «Буряад үнэн» газетын редакциин бүхы ажалшад, Та бүгэдэнние гараа байгаа шэнэ жилээр—Сагаалганаар хани халуунаар амаршалаад, наhан дээрээ наhа нэмэжэ, жаргал дээрээ жаргал нэмэжэ, гэр бүлэдөө амгалан тайбан, элүүр энхэ байхыетнай хүсэнэбди.

Бидэ гэр бүлөөрөө «Буряад үнэниие» схэл hонирхожо уншадагбди. Арбаад жэл соо таhалгаряагүй захижа абанабди. hонин газетэ. Үшөөл hонин боложо байг лэ гэжэ үреэнэбди.

Саашань юуб гэхэдэ, 1993 оной эсэс багта танай ажалшад Нимаев Пурбожаб Нимаевич Жигжитов Батомунко Жигжитович хөёр «Россин Федерацийн соёлой габьята худэлмэрилэгшэ» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тиимэ тула эдэ нүхэдые энэ үндэр нэрэ зэргээрнь зүрхэ сэдьхэлэйнгээ өёорhоо халуунаар амаршалаад, холо ябабал мэндэсэ хүргэлсэн, ойро ябабал, орожо гаража, элүүр энхэ, ажал хэрэгтээ, арад зондоо хүндэтэй, хүхюун зугаатай ябахатнай болтогой гэжэ үреэнэбди.

ЦЫРЕНОВТЭНЭЙ бүлэ.

Ага тосхон.

ХҮНДЭТЭ ХҮРШЭНЭРНИ

Хүдөөдэ нэгэ наhаараа хаяа хадхажа, хүршэ hууhан айлнууд холо байhан түрэлхидhөө үлүү дүтэ болошодог байна. Манайхин, жэшээнь, Гүнзэнэй Намсарайтанаар хөёр байратай нэгэ ехэ гэр соо зэргэлжэ hууhай зон гээшэбди. Тэрэ мүртөө бүлта нэгэ ажалтай —багшанар hэмди. Хүршэ зон ами нэгэн гэдэг. Тэрэ үнэхөөроо зүб юм.

Манайхин Намсарайтанаар олон жилдэ хүршэ hууhан хадаа мүнөө хэдышье ондо ондоо тээ hуугаа hаа, урдажайнгаа заншалые алдангүй, саг үргэлжэ оролсожо, гаралсажа, амар мэндэсэ мэдэлсэжэ, hони hорьмойгоо хубаалдажа байдаг заандаа зомди. Дурсаха, юрэ хөөрэлдэхэ юумэнай барагдадаггүй.

Мэнэ hаа Сагаалганаар ошоходоо, хүршындөө гар хоohон ороногүй, шалтэй тарагаа бариhан, hүнэй хушөөhэтэй орожо ерэхэдэмни, хүршэнэрни сайгаа шанажа, хөөрэлдэжэ, удаан hуушоо hэмди. Дайнай hүүлээр, табяад онуудта хүдөөгэй hургуулинуудта хүдэлжэ. байхадамнай, тимэшье хүнгэн бэшэ hэн. 7—8 пенэнэнтэй модон hургуулияа, багшанарай болон hурагшадайнгаа байрануудые, эдеэмэйнгээ гэрые түлеэгээр хангахын тулада бултадаа оролдогшо бэшэйбди.

30—50-70-аад модоной газарнуудhаа түлеэ шэрэхэ гэшэмнай хүндэ хэрэг байгша hэн. Харин тэрэ hургуулине даажа байhан Намсарайда ялгаяала гайтай hааб даа. Юу hайндаа тэрэ 1951 оной январиин лигинамна хүйтэндэ МТС-эй директорта мотоциклаар ошожо, трактор эрижэ абагша hэм бэ!

Бэрхэ-Хүндын эхиндэ бэлдэгдэhэн түлеэгээ трактораар шэрэхэеэ ошоод, ашаад бусажа ябатараа, трактورнай эбдэрээд, бүхэли hуниндөө ехэ саhан соогуур ябагаар ябажа, зэргэлээ Киров колхозойнгоо түб хүрэжэ ерэhэн тухайгаа дурсабди. Тиихэдэ Зугаалайн, Хара-Басагай, Бирьягай эхинүүдээр түлеэ бэлдэжэ, шэрэжэ ябаhамнай, нэгэтэ бэшэ ушарhан юм haаб даа.

Үхибүүд гээшэ эхин классуудайшье hаа, шоргоолжон, шэнги, шадалтайнуд, гүйлдэжэ ябаад, ехэ юумэ хэжэрхидэг hэн. Модоной түгсүүлиүүдые тайраха, шэлбүүhэ суглуулха, обоолхо, нарин модо зоохэ гэхэ мэтээр ехэ ажал хэжэрхихэ. Бүхы hургуулияраа, түрэлхидтэеэ жэлдээ хөёр дахин ойдо гаража, түлеэгээ бэлдэдэг hэмди. Түлеэгүйдэжэ hургуулияа нэгэшье үдэр хааhан ушар байгаагүй юм. Бэлэдхэхынь бэлдээд, ойhоо асарха гээшэнь лэ ехэ ороё, машина, тракторай хомор, бэрхэтэй саг байгаа.

Намсараймнай ялахадаа, нэгэтэ Забайкалийн сэргэй округ ошожо, сэргэшдэй хэргээхэеэ болиhон полутарка машина асараа hэн. Тэрэниень заhажа, мухарюулдаг болгоо hэмди. Тиихэдэмнай бензин, автол, мөёргэхэ мэтэ хашадаг бэлэй.

hургуулинимнай хашаа соо нэгэ айл ажаhуудаг hэн. Эсэнниинь хитад. Тэрэнние hажаажа, заабарлярнь газар хахалуулаад, капуста, үгэрсэ, морхооб, hонгинэ гэхэ мэтые таридаг болоод, үлүү гараhан ургасаяа Сүүгэл дасан, Оловянна абаашажа, наймаалдаг болоо hэмди. Энэмнай дүрбэн жилдэ ургэлжэлөө.

Намсарайтан гэмшэ залууhаа соёлшо, хүгжэмшэ айл юм hэн. Залуунууд ябахадаа, үхибүүдээ дуу шуу, хатар наада заяха, хуурдахыешье hургаха. Тэрэ үедэ дуулажа, хатаржа байhан шабинарынь мүнөө 50-яад наhа хүрэжэ, аша, зэгэнэртэй болонхой hууна.

Харин Намсарайтан өөhэдөө зургаан үхибүүтэй hэн. 4 хүбүүд, 2 басагад—хуу томо болоо, зариманиинь гэр бүлэтэй, үхибүүдтэй ааб даа.

Ехэ басаган Сэбэгмэдынь округой эрдэм hуралсалай таhагые даагшаар хүдэлжэ. Доржо-Хандань Монголдо ажаhуудаг, Бата-Мүнхэнь юрист мэргэжэлтэй, Виталий сэргэй албанда. Ехэ хүбүүн Анатолинь гэр дээгээ абатанайнгаа хажуула ажаhууна. Бата-Сэрэн гэжэ хүбүүшиинь айлда үгтэhэн юм. Улаан-Удэдэ ажаhуудаг даа.

Намсарай Чимит-Жаб Цыреновна хөёр үхибүүдээ ехэл hайнаар хүмүүжүүлhэн юм гээшэ. Энэнние хэншье буруушаахагүй байха.

Сагаан-Уулын hургуулиин директорэр Намсарайн хүдэлжэ байхада, манай hургуули округ соогоо тэн hайн hургуулинуудай тоодо ябагша hэн. 1955 ондо область соогоо түмэрэй хаядаha эгээл ехээр суглуулhандаа, комсомолой өөкомой грамотада хүртөө hэмди. Түмэр суглуулха хэрэгтэмнай түрэлхидай горитой хубитаяа оруулhан байгаа. Тэрэ, шаргааараа дүүрэн түмэр шэрээд лэ ерэдэг hэн. Түрэлхидые хабаадуулжа шадаhан Намсарайн лэ габьяа haаб даа.

Гүнзэнэй Намсарайтан мүнөө ная наhанай харгыда гаранхай, үнэр баян ажаhуужа байна. Саг сагтаа абахал ёhоороо абаhан орден, медальнуудынь эзэгэтэнь хаа-яа харагдагша.

Намсарай Гунзэнович Сагаан-Уулада эгээл түрүүшын 14—15 шабинараи нэгэн болодог. 1928 ондо 1-дахи класста hураханя оrohон намтартай, Морин, тэмээн унаагаар ябажа, эхин hургуули дүүргэhэн лэ юм. Зугаалайда 7 класс дүүргээд, Агын багшанарай училищида ошожо hураhан байна.

Спортын хүгжөөгүй үедэ баабхайнуудые харбалсадаг байhанаа, хожом хойно волейболой бин болоходо, Иванов Сада (суута дуушан К. Базарсадаевай аба) Намсарай хөёр энэл наада намнадаг болоо. Тэрээнhээ гадна Намсарай бэрхэ моришон байгаа. Агын аймагай суута гүйгөошэ морин Хуанды Соохор гээшые унажа, аймагай найрта түрүүлhэн гэхэ. Жааханhаа хойшо хазаар моришдо бэрхэ hэн ха.

Морин эрдэнимнайл хүдөөдэ тэрэ үедэ гол унаа байгаа гүб даа. Харин Намсарайтан мүнөө «Жигули» машина унаатай Могойтоор хүбүүд, басаганайдаа хүроод, дасангуудаар ябаад ерэдэг юм. Ашанар, зэгэнэрынь ябажал, ошожо, ерэжэл байдаг лэ даа. Минии Намсарайнда hуужа байхада, Улаан-Удэдэ hурадаг хөёр хүбүүдынь ерэнхэй, hөөргөө бусахаяа бэлдэжэ байгаа hэн.

Чимит-Жаб Цыреновна ашанараа түхеэржэ, амhарта руу юушеб даа хэжэ, өёргүй гаргажа болохогүй гэжэ бүбэнэхэтэй, hахы hалаг боложо байба. Хүгшэн урданайнгаа ёhо заншалые баримталhаар лэ ябана. Ашанартаа нигэжэ hургаал заана. Тэдэнь угаа залгамжалан, саашань дамжуулха бшуу.

Б-Н. ЛХАМАЖАПОВ.
Сагаан-Уула,
Ага.

«Буряад үнэндэ» толилогдоhоной hүүлээр

ҮГЭДЭЭ БҮ ХОХИДУУЛАЯ!

...оной январиин 23-най дугаар...доhон уншагшадай бэшэгүүд ...затовай «Сагаалганаа гурим...тай!» гэhэн хандалга ехэ зүб ...аб.

...ошье, Улаан-Удын ногоон ...гаааа, зосоошье ямар муухай ...эшье гурим байхагүй. Хараа...й хүйтэн газар дээрэ гуйран...с, «Хэнэй эсэгэнэр нигэжэ ...эб, хоорхы?..» гэжэ зосоошин ...Оройдоо хэдэн жилэй саана, ...нэй байха үедэ, имэ юумэн ...й hэн.

...наhаа үлдэгдоод ерэhэн зон, ...аншье хүнүүд Улаан-Удэдэ ...рэшоо. Хаана хоподог юм, ...э гэжэ шалгадаг гээшэ гү? ...хотын медигүүд, гүрэнэй ...ор ажал ябуулдаг юм гү гэ...л түрэнэ.

...хөёр зэгэнэр 45-дахи hургуу...классуудта hурадаг. hургуу...муухай халдабарита үбшэн ...январhаа хойшо аяар фев...hаанинь ...ад байгаа бшуу.

Декабриин 12-то hунгалта боложо үнэрөө hэмнай даа. hунгуулиин участок 45-дахи hургуулида байhан юм. Минии hанахада, тэрэ үдэр hургуули соогуур хэды мянган зон гарааб, ямаа үбшэнтэй байhыень хэн мэдэбэ гээлэб? Тингэжэл hургуули бузарлаад, хүүгэд хохидобо гэжэ hананаб.

Мүнөө аптекэдэ, магазиндашье хлорко үгы ха юм. Тиимэhээ хубсаhа хунараа, гэр байраяа, hургуулиншье байшан сэбэрлэхэ арга байхагүй. Угэйдхадаа, hургуулида дүтэ халдабарита үбшэнтэнэй больница байдаг, ехэ hанаа зобоодог даа.

Хүүгэдэй hураха газарта олон зонине суглуулха хэрэггүй, саашадаа hургуулинуудта hунгуулиин участогуудые байгуулхаяа болихо хэрэгтэй гэжэ hанагдана. Клуб, соёлой байшан, кинотеатр мэтын байранууд соо имэ хэмжээ ябуулга эмхидхэхэдэ яахаб? Энэ hанамжыемни олонхи түрэлхид дэмжэхэ байха гэжэ найданаб. Хүүгэдээ бү хохидуулая!

Л. БАЗАРОВА,
ушшагша.

БАГШАНАР ТУРШАЛСАЖА ЭХИЛБЭ

«hуралсалай жилэй багша» гэhэн конкурс Улаан-Удэ хотын hургуулинуудай багшанарай дунда үнэргэгдэжэ эхилбэ. Табадахи жилээ үнэргэгдэhэн конкурсдэ хотын 14 hургуулиин 17 багша хабаадана.

Байгша оной февралиин 7-ной үдэр Железнодорожно районой 6-дахи hургуулида энэ конкурсын түрүүшын хэшээл үнэргэгдөө hэн. Тус hургуулиин эхин классуудта англи хэлэ заадаг багша М. П. Ильина хэшээлээ эхилжэ, жюрин анхарал татаба.

Февралиин 7-hоо 10 болотор үнэргэгдэhэн конкурсын нээмэл хэшээлнүүд эндэ хабаадаhан багшанарай hургуулинуудай класста үнэргэгдэнэ. Конкурсын программада биологи, хари болон ород хэлэнэй, хамтадаа 8 предмедээр хэшээл үнэргэгдэхэ болоно.

Конкурсдэ эрхимлэжэ, түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараhан багшанар Улаан-Удэ хотын Советскэ районой үхибүүдэй байшанда сугларжа, бэлиг шадабаряа туршалсаха, шалгалсаха юм. Сагаалганай hайндэрнүүдтэ, али hургуулиин багшын эрхимлэhэн тухай дүн конкурсын жюри гаргаха. Түгэсхэлэй нээмэл хэшээлэй даабари жюрин гишүүд үгэхэ юм. Мүнөөдөө энэнние хэншье мэдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, багшанарай хэшээлдээ хэрэглэдэгhээ ондоо темэ дурадхагдаха болоно. Эндэл али багшын предмедээ хэр hайнаар мэдэхэ ба бэлиг шадабаринь шалгагдаха болоно ха юм.

Түрүүшын нээмэл хэшээлэй дүнгөөр Мая Ивановна Ильинагай заадаг 6-дахи hургуулиин 5-дахи классай hурагшад англи хэлэ hайнаар мэдэдэг тухайгаа гэршэлээ бшуу. Тус hургуулида англи хэлэ заахаяа ерэhэн залуу багша Мая Ивановна үнэргэгшэ жилэй зунай hарануудта Англиин Саффрон Волден хото ошожо, хари хэлээ баяжуулhан байгаа. Харин наяхана Мая Ивановнада тус хотоhоо англи хэлэнэйнгээ хэшээлнүүдые саашань үргэлжэлүүлхэ урнал ерээ. Уряал дээрэhээнь мэдэхэдэ, багшада дунда hургуулинуудта уласхооронды программын ёhоор хэшээлнүүдые үнэргэгжэ байха эрхэ олгогдохо юм ха. Хэшээлнүүдынь Кембриджиин университедтэ үнэргэгдэхэ юм.

Хотын багшанарай дунда үнэргэгдэдэг конкурсые хотын эрдэм hуралсалай управлениин научно-методическа түб эмхидхэhэн байна.

Э. РУСЯЕВА.

ҮНДЭР НАҺАЯА ЭДЛЭЖЭ ҺУУНА

Дээдэ-Хэжэнгэдэ оршодог Хөөрхэ нютагта айл зоной хүндэтэ аха захатан болохо буурал толгойтой үбгэд яһала бии. Тэдэнэй нэгэн—Аюр Намсараевич Гармаев мүн болоно.

Һууринай хойто захада-уужам томо гэр байратай, хашаа, далтай буусаяа түхеэрһэн энэ үбгэнэйдэ үбэлэй һарын задарюун жабартай нэгэ үдэр хөөрэлдэжэ һуугаа һэмди.

Үндэр томо бэетэй, шэг шарайгаар яһала һэргэг, үгэ хүүрээр дутамаггүй баян үбгэн минии асуудалнуудта дуратайгаар харюусана...

Үбгэнэй түрэһэн тоонто нютаг гэбэл, Доодо-Худанда оршодог Хэлтэгы гэһэн бууса юм. Гушаад онуудай эгээл эхиндэ эндэ Блюхерэй нэрэмжэтэ хамтын ажахы эмхидхэгдэһэн байгаа. Хожомынь тус ажахы Ербановай нэрэ абаһан юм.

1937 ондо арай гэжэ арбан юһэ хүрөөд ябатарнь, Аюр хүбүүе сэрэгэй албанда татаһан байна. Тиигэжэ залуу хүбүүнэй Алас-Дурна хизаарта албаяа гэмгүй гаража байтарнь, Хасан нуурай ойрохонуур япон сэрэгшэд хилэ дабаһан юм. Энэмнай 1938 ондо нэн бэзэ. Винокуровка гэжэ тосхон шадар хилын харуулай заставада байһан Аюр Гармаевай хүсэд элеэр дайсанайнгаа шарай обёороошьедүй байтарнь, тэрэ саг зуурын тулалдаанд түрэл Улаан Арминь түгэс илалтаар түгэсэшоо бэлэй. Сэрэгэй албанай хоёр жэлшье зали абалгын забда шэнгеэр үнгэршоо һэн.

Нютагаа бусажа, хамтын ажалда хамсыгаа шаман оросолдоод лэ байхадань, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн эхилшоо һааб даа.

Сэрэгэй бэлэдхэл гараһан хүбүүн түрүүшын эзлжэндэ татагдаад, Хэжэнгын голой 900-гаад хүбүүдтэй суг мори тэргээр холын замда мордожо, Нарин гэжэ газарай зүүн тээхэнэ ой соо хоногтоо тогтоо бэлэй. Үглөөгүүрнь тэндэһээ саашаа ябагалаа һэн.

А. Н. Гармаев Монгол орон руу ябуулагдаба. Тэндээ 1942 оной дүүрэхэ болотор албаяа хэжэ ябаа. Удаань одоол баруулжаа эльгээгдэһэн юм. Тиигэжэ Смоленск хото шадар болоһон ехэ байлдаанда оролсожо, Центральна фронтын 17-дохи армийн зэргэдэ дайсантай тулалдажа эхилһэн байна.

Удахагүй дайсанай шанга бомбодолгодо орожо, сэрэгшэ Гармаев шархатаад, госпитальдо богони сагай болзор соо аргалуулха баатай болоо һэн.

Дайшалхы саашанхи замынь Архангельск хото, Ладога нуур шадар үргэлжэлбэ. Тиигэжэ Ленинград хотые дайсанай бүһэлэлгэнөө сүлөөлэлсөө һэн.

Оронойнгоо дэбисхэр дээрэһээ дайсаниие намналсаһаар, Петергоф хото, Эстони, Латви, Литва гэхэ мэтэшэлэй олон тоото газарнуудые сүлөөлэлсэһэн алдартай. Дайнай үни дүүрэһэн хойно, 1946 оной аяар декабрь һарын хуушаар буряад сэрэгшэ сэрэгһээ табигдажа, эгсэ декабрийн 31-нэй үдэр Хэжэнгын аймагай сэрэгэй комиссариадай богоно алхажа ороһон юм.

Дайнай хойто жэлнүүдтэ Аюр Намсараевич ойн харуулшанаар худэлөө.

...Үндэр наһатай болоһон үбгэнэй һонор хүрса ухаандань атаархамаяа. Дайн соогуур гаталһан айхастар ута бухы харгыгаа, ушарһан, үзэһэн нютаг, хотонуудай нэрэнүүдые мартангүй нэрлэжэ һуухадань, үнэхөөрөл гайхахаар бэлэй.

Нэгэ нимэ ушар тухай дуулгахада болоно. Аюр Намсараевич нигэжэ хөөрөө һэн:

— Ара талада алба хэдэг болоод байхадам, нэгэтэ бидэнние үбһэндэ гаргаба гээшэл даа. Тэндэ хүдэлжэ байтарнай, холо бэшэ бодхоогдоһон сэрэгэй складые дайсан бомбодобо. Хас тамгатай хорёод самолёт удаа дараалан пиндэжэ ёрээд, бомбоёо хаяна. Доогуур пиндэхэ гээшэнь. Летчигой тархяа эрьюулжэ һуухыень элихэн харахаар байгаа. Манай пулемедууд нэрэ һураг үй буудана. Теэд тудагдаһан самолёт үгы һэн даа. Ганса винтовко барийһан бидэ юу хэжэ шадаха байгаабибди? «Халаг даа, халаг» гээд, шүдөө зуухаһаа бэшэ яахабши?

Сэрэгэй складай шатахалаар, нютагай зон тэндэ хадагалагдажа байһан хамаг зөөри хулуужа эхилбэ. Нимэ юумэнэй болохолоор, би мориндоо мордоод, нуурин тээшэ шэглүүлбэб. Мэ. шээгтэй талха үргэлһэн зоние хүсэжэ:

— Сэрэгэй зөөри юундэ абаха болобобта?—гэжэ асуубаб.

— Теэд юугээ эдихэбибди?— гэжэ харюусаа һэн.

Тэдэнэй хойноһоо дахаһаар, нэгэ гэртэ ороо һэм. Нэгэ эхэнэр хажуугаарни гараад ябашаба. Гэртэ ороходомни, нэгэ үбгэн пеэшэн дээрэһээ үндыбэ:

— Та ямар яһанайбта?—гэжэ һонирхоо һэн.

— Буряадби,—гэжэ харюусаа һаабзаб.

— Бурак?— гээд тэрэмни ойлгожо ядана.

— Үгы. Чингис хаан тухай дуулаа һэн гүт?—гэбэб.

— Дуулаа, дуулаа. Тэдэшни хатуу зон ха,—гэнэ.

Тэрэ саана татаатай бүд хүшэгын араһаа гэнтэ батахан хүбүүхэй гаража ерээд:

— Дяденька, манай немецүүд юундэ гаранагүйб?—гэжэ асууба.

— Хаанаһаа?—гэн мэгдүүгээр хэлээ һэн хаб.

— Тэндэһээ —гээд хүбүүхэй шала руугаа заагаа һэн.

Нюрга руумни хүйтэ дааба. Револьверэ гаргажа, бэлэн болгобоб. Тиигээд һэмээхэнээр гаража ошоо һэм. Тэрэ доро сэрэгэйнгээ штабай начальнигта дуулгажа, хэдэн сэрэгшэдые абаад, үнөөхи гэртэ ошожо, тэндэ хороһон дайсадые баряа һэмди. Немец 3 сэрэгшэтэй сугтаа 3 ород эхэнэр хоронхой байгаа. Командованиин зүгһөө баярта хүртөө һэм. Тэдэнэр манайхин тухай өөнэдынхидтөө дуулгадаг байгаа ха юм. Гадна дайшалхы шагналда зууршалагдаа бэлэйб. Теэд тэрэнээ мүнөө болотор абаадүйб даа. Тинхэдэ госпитальдо аргалуулһан тухай саарһан баһа байхагүй. Толгойн контузи абаһанһаа уламжалан, аяар 3 хоногто мэдээгүй хэбтээ һэм...

Хөөрэлдөөмнай ойлгоошьегүйдэмнай мүнөөдэрэй сат тээшэ эрьешэбэ.

— Тулюуркан лэ саг болоод байна даа. Хэзээшье һайжарха юм, бү мэдэе. Колхоз, совхозууд тараагдажа, ойлгохо юумэн үгыл даа. Энэ Ельцин Клинтон хоёр манайда уулзажа байна, — гээд Аюр Намсараевич телевизор тээшэ заана.— Ядерна зэбсэг үгы хэхэ гэхэ мэтын хэлсээнүүд һайн гээшэ ааб даа...

Цыреп-Дари Хуцановна нухэртээ сугтаа Аюр Намсараевич аяар 8 үхибүү хүл дээрэнь табижа, хүнэй зэргэ хүн болгонхой.

Зургаан үхибүүдынь гэр бүлөөрөө тоонто Хөөрхэ нютагтаа һуудаг юм.

Далаад наһаяа дорюунаар дабажа ябаһан Аюр Намсараевич Гармаев үри хүүгэдтээ һайханаар үргүүлжэ, үндэр наһаяа зоболонгүйгөөр элдэжэ һууна даа.

Д. ДАМБАЕВ,
манай корр.

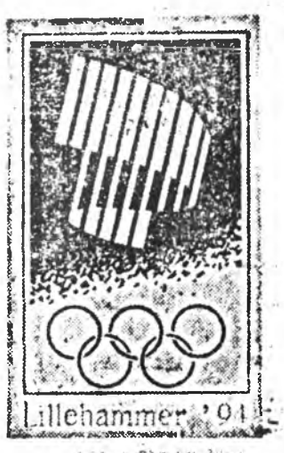

ОЛОНДО МЭДЭЭСЭЛГЭ— ШУХАЛА ХЭРЭГ

Телевизорэйнгээ урда һуугаад, үбэлэй XVII Олимпиада дээрэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүдые хаража байхадаа, тэдэнние манда харуулхын тула ямар ехэ хүдэлмэриин хэгдэһэн тухай бодомжолногүй ха юмбибди даа. Хэрбээ мэдээсэлгын нэгэдэмэл системын үгы байгаа һаань, энэ хэрэг бэелүүлхэнь тон хүндэ байха һаабза. Иимэ системэ захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй, тааруулан зохёогшодой, шэнжэлэгшэдэй, журналистнуудай, хангалгын, албанай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые хүнгэдхэхэ үүргэтэй байһаниинь ойлгосотой. Гадна үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөнүүд, спортсменүүд тухай дүүрэн гэгшын мэдээсэлнүүдые дуулгажа, юрын харагшадые, шагнагшадые баярлуулна ха юм.

Мүнөө Лиллехаммер хотодо үнгэргэгдэжэ байгаа Олимпийн нааданууудай үедэ хэрэглэгдэдэг мэдээсэлэй системэ хадаа хэзээ хэзээнэйхиһээ нарин нягта, мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусамаар юм. Эндэ шэнэ технологическа туйлалтанууд, мүнөө үеын шэнэ түхэлэй компьютернууд, мэдээсэлнүүдые тарааха. шэнэ технологи хэрэглэгдэнэ. Энэ хадаа ерэдүйн бүгэдэ национальна мэдээсэлэй системын янза түхэлынь боложо үгэнэ. Иимэ системын ашаар олон янзын зорилгонуудые шиидхэжэ болохо юм. Дэлхэй дээрэ компьютернуудые эгээл олоор гаргажа, элдэб программануудаар хангажа шададаг ИБМ. Ай-Би-Эм гэһэн американ кампани спортивна нааданууудай мэдээсэлэй системые зохёогоод, хүдэлгэжэ байна. Сагтаа хада ИБМ кампани Холбоото Штадуудай сэрэгэй эмхинүүдэй захил дүүргэжэ, ракетэнүүдтэй тэмсэхэ хэрэгые эрхилэлгын, хүтэлбэрилгын системэнүүдые зохёодог байгаа юм. Гэбэшье 1994 оной үбэлэй Олимпиадын мэдээсэлэй системые тус кампаниин зохёоһон ушар болбол мүнөөнэй технологи гээшые хүн зоной аша туһада хэрэглохэ арга боломжонуудай бии байһые гэршэлнэ бшуу.

ИБМ кампаниин мэдээсэлэй системэ хадаа хоорондоо холбоотой олон гэгшын компьютернуудһаа бүридэнэ. Эдэ компьютернууд үнгэргэгдэжэ байгаа мүрысөөнүүдые, тэндэ хабаадагшадые, харагшадые харуулха арга боломжо хүсэдэр олгоно. Гадна үнгэргэгдэжэ байһан хэмжээ ябуулганууудай сценаринууд, олимпиада үнгэргэхэдэ хэрэгтэй болохо барилганууудай проектнүүд тус компьютернуудаар зохёогдоо юм.

Мэдээсэлэй системын эгээл гол зүйлынь гэхэдэ, гурбан суперкомпьютер болоно. Норвегийн бухы газар дайда дээрэ тодхогдоһон 2500 компьютерһаа, хүдэлмэриин 700 станцинуудһаа мэдээсэлнүүд эдэ суперкомпьютернуудта дамжуулагдана. Тиин эндэһээ телекомментаторнуудай автоматизированнэ 800 таһалгада, мүн харагшадта мэдээсэлнүүдые дамжуулха тусхай вилли) үнгэргэгдэхэ Олимпийн нааданууудай үедэ мэдээсэлэй системые зохёон хангаһаар тус кампани түсэблэнэ.

Үбэлэй XVII Олимпийн наадануудые амжалтатайгаар үнгэргэлгэ хадаа мэдээсэлэй мүнөө үеын технологиин социальна болон худалдаа наймаа эрхилхэ талаар тон ехэ удха шанартай байһыень гэршэлжэ үгэхэнь лабтай.

«Компьютер Уолд-Москва» газетэһээ абтаба.

ХИТАД БА ГЕРМАНЯАР...

Һаяхан кроссой урилдаагаар Россин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Кисловодск хотодо боложо, Буряад ороной түлөөлэгшэд ехэ амжалта туйлаһан байгаа. Спортын мастернууд Сергей Федотов, Юрий Чижов гэгшэд эрэшүүлэй дунда 12 километрэй зайда урилдахадаа, илалта туйлаба. Спортын мастер Анастасия Данчинова 5 километрэй зайда зургаадахи, Наталья Соломинская юһэдэхи һуурида гараһай байгаа.

Тиин мүнөө манай хүнгэн атледүүд Россин Федерациин суглуулагдамал командын бүридэлда оруулагдажа, хариин гүрэнүүдтэ үнгэргэгдэжэ байһан улаасхоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадана. А. Данчинова, Н. Соломинская гэгшэд— Хитадта, С. Федотов Германидa үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөндэ хабаадана.

Манай корр.

БЭЛИГТЭЙ БЭРХЭ БАГША, ҺОРИГШО

Дүлэзэн Дондокрвич Бабудоржиев хадаа манай республикын бэлигтэй бэрхэ багша, тренер гэжэ тоологдодог юм. Хорийн аймагай түб һууринда, Улаан-Үдэ хотодо хүүгэдэй спортын һургуулинуудта багшалхадаа, тренерээр худэлхэдоо, Дүлзэн Дондокович бэлигтэй бэрхэ, һайхан сэдьхэлтэй, урин зулгы зантай, дааһан хэрэгтээ харюусалгатай, эрилтэ ехэтэй хүмүүжүүлэгшэ байһанаа харуулаа.

Хэжэнгэ нютагта тоонтотой, гараха түрэхэһөө бэеэр заахан Дүлзэн дунда һургуулида һуража байха үедөө боксын нюусануудтай танилцажа, эдиршүүлэй дундаһаа республикын түрүү һуури эзэлһэн байгаа. Дунда һургуули дүүргээд, Дүлзэн Бабудоржиев Москвагай Түбэй физкультурын институтда һурахаяа ороо һэн. Эндэ һуража байха үедөө Д. Бабудоржиев боксоор Москва хотын хоёр дахин чемпион болоо бэлэй. Энэ дээдэ һургуулида һуража байтарынь тэрэнние сэрэгэй албанда татаба. Дүлзэн Белоруссида алба хэһэн байгаа. Сэрэгэй алба хэжэ байха үедөө тэрэ спортын мэргэжэл шадабаряа эрид дээшэлүүлжэ, ороной Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ һэн. Сэрэгэй албанһаа табигдаһанайнгаа һүүлээр Москвада һуралсалаа үргэлжэлүүлжэ шадангүй, Буряадай багшанарай институдта орожо, дээдэ эрдэмтэй болоһон юм.

Институдаа түгэсхөөд, Дүлзэн Дондокович Хорийн аймагай түб һууринда хүүгэдэй спортын һургуулида ахалагша тренерээр худэлхэдөө, олоной дундаһаа бэлигтэй бэрхэ хүбүүдые шалгажа олоод, зүб мүрөөр хүмүүжүүлжэ, спортын олон мастернуудые һурган бэлдэһэн байгаа. СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ хабаадаһан, Россин ба Москвагай чемпионууд болоһон Бадма Батуев, Валерий Галданов, Базар Цыденов, Юрий Мангатаев, Юрий Гаврилов, аха дүүнэр Үлзытэ ба Александр Цыреновууд болон бусадые дурдажа болоно.

Үнэн шударгы ажалайнгаа түлөө Дүлзэн Дондоковича Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшын, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличнигай нэрэ зоргэдэ хүртэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тренер Д. Д. Бабудоржиевта шагнал барюулагдажа байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Зүһаландаа газарай эдеэ ургуулагшадта

ШЭМЭ ЕХЭТЭЙ ЭДЕЭН

(ПЕРЕЦ УРГУУЛГЫН ДҮРШЭЛЬӨӨ)

Буряад ороной газарай эдеэ ургуулагшад һүүлэй үедэ перец ургуулдаг болонхой. Аша шэмэ ехэтэй, С витаминаар (аскорбинова кислота) баян, амтатайшье энэ эдеэн бултанай дура татаа. Тиигээ ехээр ургуулагдаа. Овощнууд сооһоо түрүү һуури эзэлнэ.

Болгариин перец, «Ласточка» сортнуудые иланга а дуратайгаар ургуулдаг. Б 5—70 г шэгнүүртэй үрэ үгэдэг болгариин перец 90—120 үдэрэй турша соо эдеэшэжэ, һайн харуулнатай байбал, баян үргаса үгэдэг. Хаанаһаа эртээр эдеэшэрэг «Ласточка» сортын үрэ эдеэн бүри томо, 50—90 г хүртэгэ байдаг. «Олимпиада», «Подарок Молдовы» сортнууд үсөөншэг ушардаг гээшэ.

Перец ходоодоо дулаан улаан тай тропигуудһаа эхитэй юм. Тиимэһээ тэрэ дулаанда, шиниг нойтондо, үрэжэл ехэтэй хүрьһэндэ дуратай. 15—16 градусһаа доошо бэшэ дулаанда энэ эдеэн ургадаг, сэсэглэдэг, ургаса үгэдэг байха юм. Хэрбээ энэ хэмжүүрһээ доошоо гү, али 30 градусһаа дээшэлээ һаа, набша намаа, сэргэнь хагдаран унашадаг гэ э. 0—0,5 градуста перец үхэдэг. Ганса 20—25 градус дулаанда, үрэнэ тариһаар 7—9 үдэр үнгэрөөд байхада, перец үндэһэжэжэ, залаатдаг юм. Үлүү ехэ дулаалбалтнай, мүн лэ хохидолтой: перец түргөөр шарлаад, хагдардаг, элдэб үбшэндэ нэрбэгдэдэг.

Теплицэ болон парнигуудта таригдаһан перецые элбэгээр уһалхада, шиниг нойтон ехээр нөөсэлэгдэдэг, хүрьһэн үлүүсэ халадаггүй юм. Гэхэ зуура хэтэрмэ ехээр уһалһанай хэрэггүй, юундэб үхэдэ, ургамалнуудай үндэһэн агаараар дуталдахадаа болохо бшуу.

70 үдэрэй туршада перец рассадада ургуулагдажа, хүрьһэндэ һуулгагдадаг. Рассадаяа февралийн 17-дэ гү, али 21-дэ һуулгахада һайн (зуухайшадай хэлэһээр).

Мартын түрүүшын 10 үдэрэй туршада рассадаяа теплицэ, парник болон плеткоор хушагдаһан далангуудаа дээрэ һуулгадаг. Рассада тарихын урда үрэһэнүүлые 20 минутын туршада марганцовко холиһон, хара-хүхэтэр үнгэтэй уһан соо сайлгаха шухала. Һүүлээрнь сэбэр уһан соо угаагаад гү, али алоэ ургамалай шүүһэн соо шиихажа, 5—6 часай туршада баридаг. Энэ шүүһэзэ 3 хуби уһан соо холихоёо мартахагүй. Али гэбэл, уһан соо үнэнэ худхажа, үрэнэеэ тарилгада бэлдэхэдэ аша туһатай. 1 литр халуун уһан соо 1 томо халбага үнэнэ худхажа, сүүдхын туршада байлгадаг. Удаань энэ уһаяа марлаар шүүжэ, үрэнэеэ 1 час соо шиихаһанай һүүлээр сэбэр уһан соо зайладаг юм.

25—28 градус дулаанда үрэнэсэ байлгахада, залаанууд урган гарадаг. 50х35х 10 сантиметр хэмжүүртэй модон хайрсагууд соо һайн хүрьһэ шорой хэжэ, ургажа эхилэн рассадаяа һуулгахат. Энэ хүрьһэнэй бүридэл нимэ байха: 50 процент огородой газар шорой, 40 процент үхэрэй шэбхэ, 10 процент хуушан хибэдэнэн гү, али голой элһэн. 1,5—2 сантиметр гүнзэгыгөөр, хоорондоо 3 сантиметр зайтайгаар зуруудуудые гаргаад, рассадаяа 2—2 сантиметр талатайгаар һуулгахат. Тиигээд бүлеэн уһаар уһалаад, пленкоор, али һаа шэлээр хушаха хэрэгтэй.

Эшэнүүдэй бултайхада, пленко, шэл хушалтыень абажа, хайрсагуудаа дулаан, наранай гэрэлээр элбэг газарта табидаг.

Хойто зүг руу харагаа сонхын шала дээрэшье рассадатай хайрсагуудаа табижа, ургуулдаг зон бии. Наратай талада табиһан байбал, наранай халуун элшэнүүдһээ рассадала халта халхалха хэрэгтэй.

Түрүүшын хоёр наһын бии болоходо, хайрсагууд сооһоонь гаргажа, полиэтилен гү, али саарһан стаканууд соо һуулгахат. Стаканууд 10х10х12 сантиметр хэмжүүртэй байха ёһотой.

1 һара үнгэрһэн хойно рассададаа нэмэлтэ тэжээл оруулжа болохо. 10 литр уһан соо 1—1 бага халбага мочевинэ, калиин дабһа, 1 томо халбага гранула болгогдоһон суперфосфат нэмэжэ худхаад, уһалдаг.

2-дохиёо нэмэлтэ тэжээл теплицэ, парник соо һуулгахаһаа 15—20 үдэр урид оруулдаг. 10 литр уһан соо 1 бага халбага аммиачна селитрэ, 1—1 томо халбага суперфосфат, калиин дабһа холижо, хайлуулаад, уһалхада һайн.

8—10 сантиметр гүнзэгыдэ хүрьһэнэй 15 градус хүрэтэр дулаархада, рассадаяа теплицэдээ, али һаа пленкоор хушагдаһан далан дээрэ һуулгадаг. Тиигэхэдээ хоорондохи зайнь 30—30 сантиметрһээ ехэ бэшэ байха юм. Иигэжэ шахан һагад һуулгахада, баян ургаса гарадаг гээд дүршэл ехэтэй овощеводууд гэршэлнэ. 1 дүрбэлжэн метр бүхэндэ 14—16 штүүг һуулгагдадаг. Рассадаяа һуулгаһанай удаа 20—22 градус бүлеэн уһаар уһалхат. Түрүүшын 2 долоон хоногой туршада ганса бүлеэн уһаар уһалха шухала. Эльбэгээр, оло дахин уһаллаг байһанаа, үрэ эдеэнэй эдеэшэхэ тээшэ уһалуурияа үсоон болгодог юм.

Хүрьһэн дээрэ ургаха үедэнь һара соо 1—2 дахин нэмэлтэ тэжээл оруулдаг. 10 литр уһан соо 1 килограмм шабааһа, али һаа 20 литр уһан дээрэ 1 килограмм шубуунай аргал холидог. 2 томо халбага үнэнэ нэмэлсэдэг юм. Перецые урид уһалжа ерэед, дээрэһээнь энэ нэмэлтэ тэжээл оруулдаг. Удаань теплицдээ сэбэр агаар оруулхат, ургамалнуудай хоорондохи хүрьһые онгилхот.

Л. МУНГАЛОВА,
агроном.

САГААН ҺАРАДА ЗОРЮУЛАГДАБА

ТЕННИС

Багшанарай институдай спортзал соо Сагаан һарада зорюулагдаһан ехэ теннисээр мүрысөөн үнгэрөө. Эрэшүүлэй хоорондохи мүрысөөндэ эхиннээ абан түрүүшүүл тодорбо. Институдай алгебра болон геометриин кафедрын ахалагша багша Ласак Жалсанов, индустриально - педагогическа факультедэй ахалагша багша Александр Ратников гэгшэд түрүүшын дүхэриггэ 2—2 илалта туйлаад, түгэсхэлэй нааданда уулзашаба.

Александр Викторович Ратников шадамар бэрхээр бүмбэгэ сохижо, корт дээрэ шуран солбоноор наадажа шүүбэ. Тиигэхэ Л. Жалсанов 2-дохи һуури эзэлээ, хариин алгебра болон геометриин кафедрын ахалагша багша Леонид Абашеев 3-дахи һуурида гараа.

Хоёр-хоёроор наадаха мүрысөөндэ Л. Жалсанов химиин кафедрын доцент В. Балсановтай, хүсэ нэгэдхэн наадажа, амжалта туйлаба. Алгебра болон геометриин кафедрын доцент Н. Баглаев, 45-дахи һургуулиин багша П. Гилёв хоёрые 2:1 тоотойгоор шүүгээд, тэдэнэр түрүү һуури эзэлбэ.

Леонид Абашеевэй хани нүхэр, институдай кафедрые даагша Валентина Цыренова иигэжэ хөөрэбэ:

— Манай институдай ехэ теннистэ дуратайшуулай клубай нэгэдхэнээ, хойшо нүхэртээ хамта теннисэй сонцидэ ябадагбди. Теннис хүнэй бэедэ ехэ туһатай, сула, бэхи, хүнгэн болгодог. Юрэдөө, теннис— гэр бүлын спорт гэжэ һанадагби.

Энэ мүрысөөндэ хабаадагшад гэр бүлөөрөө, хүүгэдтээ ерээд байгаа һэн. Хараһаар байтарни Ласак Гончикович Жалсановай 1-дэхи классай һурагша Юля басаганиинь ядамаггүй бүмбэгэ сохижо, эсэгэтэээ наадажа байгаа һэн. Иигэжэ гэр бүлөөрөө спортоор бээ һориж, элүүр эдхэ ябахые хэдөө, олоной дундаһаа бэлигтэй бэрхэ хүбүүдые шалгажа олоод, зүб мүрөөр хүмүүжүүлжэ, спортын олон мастернуудые һурган бэлдэһэн байгаа. СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ хабаадаһан, Россин ба Москвагай чемпионууд болоһон Бадма Батуев, Валерий Галданов, Базар Цыденов, Юрий Мангатаев, Юрий Гаврилов, аха дүүнэр Үлзытэ ба Александр Цыреновууд болон бусадые дурдажа болоно.

Үнэн шударгы ажалайнгаа түлөө Дүлзэн Дондоковича Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшын, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличнигай нэрэ зоргэдэ хүртэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тренер Д. Д. Бабудоржиевта шагнал барюулагдажа байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

БАРИЛДААН

Нинслэл хотын Сокол селогой соёлой байшанда Сагаалганда зорюулагдаһан найр наадалай үедэ буряад барилдаагаар мүрысөөн үнгэрөө. Илагшада эрье хуса барюулагдаха байгаа.

Хабаяа туршаха дуратайшуулай олон байбашье, бэеэр набтар, хүнгэн шэгнүүртэй Абида Ринчинов бултыень илаба. 6 дахин илаһанай удаа гол шанда хүртөө. Буряад ороной спортдо дуратайшуул Абида Ринчиновые мэдэхэ байха. Софида болоһон шэхэ хатуушуулай XVII Бүхэдэлхэйн нааданууд дээрэ түрүү һуури эзэлээ һэн. Турцида үнгэргэгдэһэн дэлхэйн чемпионадта 2-дохи һуури эзэлээд, улаасхоорондын классай спортын мастер болоһон юм.

Загорск посёлогто Сагаалганай найр наадан соогуур мүн лэ буряад барилдаагаар мүрысөөн болобо.

В. СЫДЕЕВ.

Редактор
Ц. В. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь). НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет
Бүгэдэ буряадай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес:
670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилийн үйлсэ 23, «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный—2-54-54, редакторай орлогшонорой—2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин—2-50-52, секретариадай—2-66-76 таһагууд: нийтын политическэ—2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа—2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; олоннитын худэлмэриин ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; коррек торнүүдэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй—2-35-95. Манай корреспонденнүүд: Агинскда—3-42-19. Закаменскда—30-61.
Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери—2-23-67, вахта—2-56-62.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжэ
Индекс 50901. Хэһэг 6.363.
Стереотипта тушаагдаһан саг. 22

Буряад Республикын республикан типографида газетэ хэблэгдэв. Д торэйнь телефон: 2-40-45.
Мүн 69-дэхи номертойгоор буряд абтанхай.